

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Teologická fakulta

Katedra pedagogiky

Bakalářská práce

**ZPĚTNÁ REFLEXE DOSPĚLÝCH LIDÍ
NA VLIV DROG V OBDOBÍ JEJICH
VLASTNÍ ADOLESCENCE**

České Budějovice 2021

Vedoucí práce: **doc. PhDr. Ludmila Muchová, Ph.D.**

Vypracovala: **Markéta Vopálenská**

Studijní obor: **PVČ**

Forma studia: **Prezenční**

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem autorem této kvalifikační práce a že jsem ji vypracoval(a) pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu použitých zdrojů.

V Českých Budějovicích dne 30.6.2021

.....

Děkuji paní doc. PhDr. Ludmile Muchové, Ph.D. za metodickou pomoc, cenné rady a připomínky, které mi poskytla při zpracování této bakalářské práce.

Obsah

Úvod.....	6
TEORETICKÁ ČÁST	8
1 Pubescence.....	8
1.1 Tělesná proměna	8
1.2 Proměna prožívání	9
2 Adolescence	10
2.1 Tělesný vzhled	11
2.2 Myšlení v adolescenci	11
2.3 Vývoj identity.....	12
3 Dělení drog	13
3.1 Alkohol.....	14
3.2 Nikotin.....	16
3.3 Drogy halucinogenní	16
3.3.1 Marihuana.....	17
3.3.2 LSD.....	18
3.3.3 Houbičky	19
3.4 Drogy stimulační.....	20
3.4.1 Pervitin	20
3.4.2 Kokain	21
3.4.3 Speed	22
3.4.4 Extáze (MDMA).....	22
3.5 Opiáty	23
3.5.1 Heroin	23
4 Primární příčiny užívání drog u mladistvých	25
4.1 Závislost	25
4.2 Rizikové situace	26
4.3 Varovné signály	26
5 Možná prevence	28
5.1 Ochranné činitele	29
5.1.1 Rodina.....	29
5.1.2 Škola	30

5.1.3 Společnost a prostředí.....	30
5.1.4 Vrstevníci	30
PRAKTICKÁ ČÁST	31
1. Metodologie výzkumu.....	31
1.1. Kvalitativní výzkum.....	31
1.2. Interpretativní fenomenologická analýza	31
1.3. Strukturovaný rozhovor	32
1.4. Polostrukturovaný rozhovor.....	32
2. Cíl výzkumu a výzkumné otázky.....	34
2.1. Cíl výzkumu	34
2.2. Hlavní výzkumná otázka.....	34
2.3. Výzkumné podotázky.....	34
2.4. Upřesňující otázky	34
3. Charakteristika výzkumného souboru	36
3.1. Sběr materiálu	36
4. Postup analýzy	37
4.1 Reflexe vlastní zkušenosti se zkoumaným tématem.....	37
4.2 Analýza rozhovorů	37
4.2.1 Analýza prvního rozhovoru.....	37
4.2.2 Analýza druhého rozhovoru	41
4.2.3 Hledání vzorců napříč respondenty	44
5 Diskuze	45
6 Závěry plynoucí z výzkumu	46
Závěr	48
Seznam použité literatury	49
Přílohy.....	51
Abstrakt	

Úvod

S návykovými látkami se lidé setkávají už od pradávna. Dříve byly drogy používány spíše k léčebným účelům. Později se začaly užívat pro vlastní potěšení, povzbuzení, radost, odloučení od problému, k vyvolání příjemného stavu a podobně. Toto téma jsem si vybrala, protože si myslím, že je to čím dál větší problém dnešní společnosti. Mělo by se o něm mluvit a rozhodně by se neměl zametat pod koberec.

Pod souslovím návykové látky, si každý asi představí něco špatného, nepovoleného, zakázaného nebo až nepřipustného. Ale musíme počítat i s tím, že pojem návyková látka může být, místo různých škodlivin a zdraví ne příliš prospěšných látek, třeba i čokoláda, káva, čaj, prostě téměř cokoliv, na co jsme schopni si vypěstovat nějakou závislost. Čokoládu přeci konzumují děti už od útlého dětství a podle odborníků si na ni lze vytvořit závislost. A co teprve když hovoříme o cigaretách, alkoholu, nebo jiných ilegálních látkách, jako je například heroin.

Existuje mnoho možných příčin, proč mladí lidé začínají s užíváním drog, není jen jedna jediná, která platí pro všechny. Dítě chce zkusit něco zakázaného, nepoznaného, nebo něco, co mohou jen dospělí, jako třeba alkohol, či nikotin. Může být tlačeno kamarády, vrstevníky, ale i vlastní snahou, aby se přizpůsobilo či zapadlo do nějaké party. Rádo experimentuje, riskuje, chce zkusit nové věci, to všechno přeci s dospíváním přichází. Pomocí účinků drogy může lehce zapomenout na stres, problémy v komunikaci, zkrátka na to, co ho v dané době zrovna trápí. Snaží se uspokojit své aktuální potřeby a sny, ke kterým mu může droga pomoci. Dítě se ale snadno může předávkovat, protože nemusí znát účinky a kvalitu drogy.¹

Cílem mé bakalářské práce je shromáždit ověřené informace a představit tak přehled o tom, jaké vlivy mají nejrůznější návykové látky od legálních až po nelegální drogy na děti a adolescenty. Bakalářská práce by pak měla čtenáře seznámit nejen s obecnějšími pojmy jako je například droga, ale také s jednotlivými návykovými látkami. Dalším cílem je zjistit, jak je pro mladé lidi složité si drogu obstarat a proč o to vůbec mají zájem. Jakou roli hrají vrstevníci a touha zapadnout mezi ostatní. V první řadě bych

¹Srov. HAJNÝ, Martin. O rodičích, dětech a drogách. Praha: Grada, 2001. s. 11-13

tedy nastínila, co to je období dospívání, tedy pubescence a adolescence. Dále se budu věnovat jednotlivým návykovým látkám a jejich dělení, jaké mohou být příčiny, proč mladí lidé začnou drogu užívat a následná prevence.

Drogy či návykové látky jsou pro mě velmi zajímavým tématem, hlavně také proto, že ani mě se tato zkušenost nevyhnula, ačkoliv jen okrajově. V praktické části chci pomocí kvalitativní výzkumné sondy zjistit, jaký byl nejčastější důvod, proč začaly dotazované osoby drogy v adolescenci užívat, či jak se na to dívají teď zpětně

TEORETICKÁ ČÁST

1 Pubescence

Pubescence je první fází dospívání, začíná kolem jedenáctého roku života a končí přibližně v patnácti letech života dítěte. V tomto období dochází u všech složek osobnosti dospívajícího ke komplexní proměně. Nejzřetelnější je dospívání tělesné, které úzce souvisí s pohlavním dozríváním a v souvislosti s ním i změna zevnějšku dospívajícího.

Mnoho změn je podmíněno biologicky, avšak výrazně je ovlivňují i psychické a sociální faktory. V tomto období dochází také ke změně způsobu myšlení, například pubescent dokáže uvažovat abstraktně. Dítě se začíná osamostatňovat, rodiče už nejsou na prvním místě. Nejdůležitější jsou pro dospívajícího vrstevníci, se kterými se ztotožňuje. Po zakončení povinné školní docházky si pubescent volí střední školu ke svému budoucího povolání. Dospívání je dobou prvních lásek, získávají se zkušenosti s partnerskými vztahy a projevuje se zájem o sexualitu.²

1.1 Tělesná proměna

Vlastní zevnějšek je velmi důležitou součástí identity, a proto bývá jeho změna citlivě prožívána. V období dospívání, a nejen v něm, může velká a zásadní změna těla vést i ke ztrátě sebejistoty, například ohlasem na nový účes, styl oblékání a podobně. Dospívající jedinec může být na svoje dospívání hrdý, ale zároveň se za něj může i stydět, to záleží na okolnostech a vlivu okolí.

Tělesné dospívání může být mnohdy rychlejší než to psychické a někteří jedinci to můžou velmi špatně brát, komu je tato změna nepříjemná, může popírat realitu, například dívka nosí volné svetry a straní se lidí, aby zakryla prsa a nebylo ji příliš vidět. U děvčat je předčasné dospívání mnohem zatěžující než u chlapců.

U chlapců je v tomto období hlavně významný růst a následný rozvoj svalů, pohlavní znaky nejsou na první pohled tolik nápadné. Vyšší postavou si chlapci lepší svůj sociální status hlavně u vrstevníků, zatímco příliš vysoká postava u děvčat je obecně méně žádaná a neodpovídá ideálu dívčí krásy. Chlapci, kteří dospívají rychleji, bývají oblíbení u svých vrstevníků a často se stávají vůdcem party. Oproti tomu ti, co mají malou postavu,

² Srov. VÁGNEROVÁ, Marie, Vývojová psychologie, Dětství, dospělost, stáří. 1. vyd. Praha, 2000. s. 209

jsou slabí a tělesně nijak nevyspělí, se často můžou stát obětí šikany od vrstevníků, kteří jsou silnější.

Pohlavní znaky u dívek jsou chápány jako signál významnější a jsou mnohem nápadnější než u chlapců. Větší nejistotu může vyvolat ukládání tuku do ženských tělesných forem, mladé dívky řeší svůj vzhled více než cokoliv jiného a pochybnosti o něm má téměř každá. Nelíbí se jim jejich pozadí, nohy, boky a považují se za tlusté, protože ideál ženské krásy představují modelky, a ten je pro většinu dívek nedostupný.³

1.2 Proměna prožívání

V období pubescence se mění i citové prožívání, dítě bývá přecitlivělé a podle toho i reaguje. Charakteristické je časté zhoršení nálady, pubescent reaguje podrážděně a rozmrzele na své pocity, bývá to pro něj velmi nepříjemné, protože příčinu, proč se to tak děje, nezná. Tyto reakce jsou nápadnější a méně přiměřené, než to bylo doposud. Proměna spočívá i ve zvýšené uzavřenosti, kdy dítě nechce projevovat své city navenek. Jsou velmi zranitelní, a to se projevuje v jejich sebehodnocení. Často utíkají od reality únikem do fantazie, pomáhá jim to zvládnout určité situace, které reálně nedovedou řešit.⁴

³ Srov. VÁGNEROVÁ, Marie, Vývojová psychologie, Dětství, dospělost, stáří. 1. vyd. Praha, 2000. s. 211-214

⁴ Srov. VÁGNEROVÁ, Marie, Vývojová psychologie, Dětství, dospělost, stáří. 1. vyd. Praha, 2000. s. 214-216

2 Adolescence

Druhou, poměrně dlouhou fází dospívání je adolescence. Trvá zhruba od patnáctého do dvacátého roku věku s určitou individuální variabilitou (v oblasti psychické, sociální, občas i somatické). V období adolescence se mění osobnost a také sociální pozice dospívajícího, získává nové role a s tím i vyšší sociální prestiž. Pro mladého člověka jsou v období dospívání partnerské vztahy a vztahy s vrstevníky důležitější, než tomu bylo dříve.

Mezi důležité proměny v adolescenci patří například ukončení povinné školní docházky, následně střední školy, první pohlavní styk a nástup do zaměstnání. Mladý člověk v tomto období také dosahuje plnoletosti, tudíž je od svého osmnáctého roku plně zodpovědný za své jednání. Odmítnutí rodičů nebo jejich stylu života už nebývá formou protestu, či nějaké negace, ale spíše ignorací. Na začátku pubescence se rodiče domnívají, že jejich děti nejsou schopné samostatného fungování. Děti tento pocit ale nemají, protože chtějí být zodpovědné a samostatné. Kdežto na konci adolescence mají rodiče pocit, že děti již jsou zodpovědné a samostatné, potíží je ale v tom, že oni už takovými být nechtějí. Adolescence má jedinci poskytnout možnost a čas, aby dosáhl předpokladů stát se dospělým.⁵

V zájmu rodičů by v tomto období mělo být to, aby jejich dítě mělo kvalitní záliby a zájmy. A taky je velmi důležité, s kým se jejich potomek stýká, aby v něm vrstevníci nerozvíjeli ty špatné stránky, ale naopak ty dobré. Protože k nejrizikovějším činitelům patří právě přátelé, kteří užívají drogy a pijí alkohol. Výchova by měla být za všech okolností přiměřená věku dítěte, rodiče by měli dítěti umožnit rozvoj schopností, ale v žádném případě na něj neklást velké nároky, které jsou nad jeho síly a nedokáže je splnit. Rodiče by měli být schopni s dospívajícím zcela otevřeně hovořit i o návykových látkách, vyslechnout jeho názory a pocity. Adolescent by se tak měl naučit nacházet dobré alternativy k návykovým látkám a vědět, za kým může přijít pro pomoc, když nastanou nějaké problémy.⁶

⁵ Srov. VÁGNEROVÁ, Marie, Vývojová psychologie, Dětství, dospělost, stáří. 1. vyd. Praha, 2000. s. 253-254

⁶ Srov. NEŠPOR, Karel, Vaše děti a návykové látky, 1. vyd. Praha, 2001. s. 40

2.1 Tělesný vzhled

V období adolescence už sice tělesný vývoj neprochází žádnou převratnou změnou, ale i tak je v této fázi důležitou součástí adolescentní identity. Adolescent je v ideální fázi vývoje a velmi se o své tělo zajímá. „*Vlastní tělo je posuzováno ve vztahu k aktuálnímu standartu atraktivity, je srovnáváno s ostatními adolescenty i aktuálně přijímaným ideálem.*“⁷ Pokud tělo adolescenta odpovídá současnému ideálu krásy, mladému člověku vzrůstá sebevědomí, má pocit jistoty, že bude sociálně vyspělý a dosáhne uspokojivé prestiže. Oproti tomu jedinec, který má nějaký estetický nebo funkční handicap, bude ohrožen zvýšenou nejistotou a negativním sebehodnocením.⁸

Výška postavy symbolizuje rovnost mezi dospělým člověkem a adolescentem, pokud jsou stejně velcí, tak se adolescent necítí jako podřazený, ale naopak se tím posílí jeho sebevědomí.

Zejména u chlapců má velký význam fyzická síla, potvrzuje se tím jejich soběstačnost, nezávislost, což přispívá k rozvoji uspokojivé identity. Právě fyzickou silou se totiž v určitých vrstevnických skupinách získává prestiž.⁹

2.2 Myšlení v adolescenci

V tomto období má adolescent maximální pružnost myšlení, zvládá formální operace lépe než pubescent, ale v zásadě se styl myšlení výrazně nemění.

Pro adolescenta je typická schopnost používat nové způsoby řešení problémů a flexibilita, umění o problému uvažovat, ale ještě nemají dostatek zkušeností, které odmítají převzít od starších. A proto bývá řešení mladých lidí radikální, mohou být ale i netradiční a nová, jindy však necitlivá a zbrklá. Vítají řešení, která vedou k jistotě, protože jsou rychlá a jednoznačná. Školu v tomto období nevnímají jako přínos k budoucímu ekonomickému postavení a vyššímu sociálnímu statusu, žáci se mnohem více nadchnou například pro sport a podobně, ke škole pak postrádají motivaci. V adolescenci se také tvoří strategie chování a postoje.¹⁰

⁷ VÁGNEROVÁ, Marie, Vývojová psychologie, Dětství, dospělost, stáří. 1. vyd. Praha, 2000. s. 255

⁸ Srov. VÁGNEROVÁ, Marie, Vývojová psychologie, Dětství, dospělost, stáří. 1. vyd. Praha, 2000. s. 255-256

⁹ Srov. VÁGNEROVÁ, Marie, Vývojová psychologie, Dětství, dospělost, stáří. 1. vyd. Praha, 2000. s. 258

¹⁰ Srov. VÁGNEROVÁ, Marie, Vývojová psychologie, Dětství, dospělost, stáří. 1. vyd. Praha, 2000. s. 259-262

2.3 Vývoj identity

V adolescentním období se dokončuje rozvoj identity a osamostatňování:

1. **Fáze postupné stabilizace.** Adolescent se osamostatnil, má vyspělejší způsoby chování, nemá potřebu se bouřit, a proto si urovnává vztahy s rodiči, zatím to ale není definitivní, jednou odmítá, poté zase rodinu přijímá. Na konci adolescentního období se ale vztahy uklidní.
2. **Fáze psychického osamostatnění.** Dospívající se úplně osamostatňuje a nabírá identitu, která prokazuje jedinečnost osobnosti.

Většina dospívajících si tvoří svou identitu nápodobou někoho, koho dobře znají a cení si ho.

Dívky dospívají dříve než chlapci, potřebují partnerský vztah a ke konci adolescentního období mnohé touží po nějaké citové vazbě (dítěti). Pro identitu chlapce jsou nejdůležitější výkony, kompetence a sociální pozice.

Adolescenti chtějí vyzkoušet všechno, nechtějí se v ničem omezovat, preferují svobodu a odmítají zodpovědnost. Jejich cílem je dosažení maxima, například intenzivními prožitky (rychlá jízda, zdolání vrcholů). Touží po neodkladném uspokojení, potřebují co nejrychleji dosáhnout nějakého cíle. Sem by mohli patřit i gambleři, feťáci, nebo dealeři drog. To se ale stává jen v krajních případech.

V tomto období jsou také velmi důležité vztahy s ostatními, pohlíží se na to, s kým se daný člověk baví a stýká, zda má nějaký partnerský vztah a do jaké skupiny patří. Dospívající musí dodržovat určitá pravidla daná skupinou, chce-li do ní patřit (sport, tvorba graffiti, styl hudby, oblékání, kouření marihuany a podobně).¹¹

¹¹ Srov. VÁGNEROVÁ, Marie, Vývojová psychologie, Dětství, dospělost, stáří. 1. vyd. Praha, 2000. s. 263-271

3 Dělení drog

Za drogu lze považovat přírodní či chemickou látku, která změní duševní stav člověka a ovlivní jeho jednání, myšlení a cítění.¹²

Marihuana, heroin a pervitin jsou u nás nejčastěji užívanými nelegálními drogami vůbec.¹³

Mezi drogy se řadí alkohol, nikotin, těkavé látky, konopné drogy, halucinogeny, extáze, stimulační drogy, opiáty, ale i léky.¹⁴

„Fyzická závislost je definována vznikem abstinčních příznaků v případě nepožiti drogy. Návykové látky se dělí na omamné, jimž se primárně rozumí deriváty opia a konopí, a psychotropní.“¹⁵

Drogy se dělí na měkké a tvrdé. Dělení záleží většinou nejvíce na míře závislosti, kterou lze na droze mít.

- 1) Drogy stimulační, povzbuzující – látky, zbavující únavu, zábrany v komunikaci, nespělost (káva, čaj, pervitin, amfetamin, kokain)
- 2) Drogy tlumivé, uklidňující, tišící – látky vyvolávají silnou duševní i tělesnou závislost (heroin, medikamenty – prášky na spaní, „šťastné pilulky“)
- 3) Drogy halucinogenní – látky, přetvářející vnímání reality (silnější – LSD, lysohlávky, slabší – marihuana, hašiš)¹⁶

¹² Srov. NEŠPOR, Karel, Alkohol, drogy a vaše děti, Praha, 1994. s. 56

¹³ Srov. HAJNÝ, Martin, O rodičích, dětech a drogách, 2001. s. 17

¹⁴ Srov. Kolektiv autorů sdružení SANANIM, Drogy: otázky a odpovědi. 1. vyd. Praha, 2007. s. 6

¹⁵ PECINA, Tomáš. Návyková látka. *Iuridictum.pecina.cz* [online]. 2017 [cit. 2018-06-06]. Dostupné z: https://iuridictum.pecina.cz/w/N%C3%A1vykov%C3%A1_l%C3%A1tk%C3%A1

¹⁶ Informační portál o drogách a návykových látkách. *Navykovelatky.cz* [online]. 2017 [cit. 2018-06-09]. Dostupné z: <http://navykovelatky.cz/>

3.1 Alkohol

„Alkohol je sloučenina, získaná kvašením cukru.“¹⁷ Tuto chemickou látku najdeme například v pivu, vínu, destilátech a podobně, tedy v nápojích, které jsou z velké části směsí ochucené vody a lihu.

Dějiny lidstva jsou neodmyslitelně spojeny s dějinami pití alkoholu, alkohol je tu s námi odjakživa. V minulosti bylo dokonce učiněno několik marných pokusů o zákaz nebo o omezení užívání alkoholu, protože jeho užívání s sebou nese mnoho problémů. Alkohol je řazen mezi tvrdé drogy, a to hlavně kvůli tomu, že je silně návykový, a i přesto je pro většinu populace v naší zemi legálně dostupný, tolerován, ba dokonce i podporován a o to je nebezpečnější.¹⁸

Všeobecně rozšířený názor na alkohol je ten, že se jedná o prostředek dobré nálady. Rodiče se často mylně domnívají, že když ho konzumují oni, tak nemůže být nebezpečný pro jejich potomky, opak je však pravdou. Dospívající dítě totiž ještě nemá s pitím tolik zkušeností, a proto ho může mnohem hůře snášet. Pro mladé lidi je tedy velmi důležité, aby se předtím, než se zúčastní setkání, na němž se pije alkohol, dobře najedli a během večera pili dostatek vody, nejenom alkoholu.

Alkohol je depresivum, zpomaluje mozkové funkce, ovlivňuje schopnost koordinace a rychlost reakcí, a proto je velmi nebezpečný pro řidiče. Alkohol také odstraňuje určité zábrany, mnoho lidí se chová po požití alkoholu chová tak, jak by se nikdy normálně nechovalo. Ale je pravdou, že někteří lidé pijí alkohol právě proto, aby získali potřebnou odvalu k určitým činům, které jim za normálních okolností dělají problémy, protože se můžou například stydět a alkohol jim dodává kuráž (pozvat někoho někam, první sex apod.).¹⁹

Mladiství mají menší tělesnou hmotnost a jejich játra nejsou schopna odbourávat alkohol v takové míře, jako je tomu u dospělých, proto i malé množství alkoholu dokáže u mladistvých způsobit nebezpečnou otravu. Na alkohol si děti a mladí lidé vytvoří návyk velmi rychle, proto bývá zvykem před alkoholem děti chránit. V Japonsku a ve Spojených

¹⁷ Kolektiv autorů sdružení SANANIM, Drogy: otázky a odpovědi. 1. vyd. Praha, 2007. s. 138

¹⁸ Srov. Kolektiv autorů sdružení SANANIM, Drogy: otázky a odpovědi. 1. vyd. Praha, 2007. s. 138-139

¹⁹Srov. GOODYER, Paula, Drogy+teenager, Praha, 2001. s. 100-103

státech mohou lidé požívat alkohol až od 21 let, ve Švédsku od 20 let a u nás už od 18 let, avšak ani tento zákon se u nás příliš nedodržuje. Alkohol, stejně jako tabák nebo marihuana, se občas označují jako takzvané „průchozí drogy“. To znamená, že když dítě v mladším věku pije alkohol a kouří, tak má mnohem vyšší předpoklad, že přejde k nebezpečnějším látkám a začne brát tvrdé drogy. Za bezpečnou dávku alkoholu je považováno 20 g 100% lihu na člověka za den, což se vyrovná například půl litru piva nebo 2 dcl vína.²⁰

Alkohol všeobecně působí na centrální nervový systém, který je alkoholem tlumen, ale přesto je považován za životabudič. Zpočátku se projevuje euforie a snižuje se soustředění a pozornost, člověk se stává více společenský, zvyšuje se mu sebevědomí, ale může se projevit i agresivita. Po vypití většího množství alkoholu je patrná porucha řeči a vrávorání, ztráta sebekontroly a posléze se přidávají spavost, nevolnost a zvracení. Vysoká koncentrace alkoholu oslabuje vnímání bolesti, tlumí centra pro dýchání a krevní oběh, což může být pro někoho smrtelné. Zejména je pak nebezpečný v kombinaci s jinými tlumivými látkami. Následná tzv. kocovina je způsobena například nevyspáním, účinky alkoholu na mozek, narušením metabolismu a jiné.²¹

Ve výukovém textu *Návykové látky, rizika jejich zneužívání a možná prevence* MUDr. Petr Kachlík říká: „*Řada dětí se s alkoholem poprvé setkává z rukou svých rodičů, kteří jim jej nabídnou „k ochutnání“, někdy i ve věku 5-6 let. Přibližně 20 % lidí alkohol odmítá, 80 % se s ním v životě setkává častěji a opakovaně, z toho 10 % začne alkohol činit problémy, které se zatím nestupňují, asi u 3 % se problémy vyhrotí. (...)*“²²

²⁰ Srov. NEŠPOR, Karel, *Alkohol, drogy a vaše děti*, Praha, 1994, s. 59

²¹ Srov. Kolektiv autorů sdružení SANANIM, *Drogy: otázky a odpovědi*. 1. vyd. Praha, 2007. s. 139-141

• ²² KACHLÍK, Petr. *Návykové látky, rizika jejich zneužívání a možná prevence*. *Zkola.cz* [online]. Brno, 2003 [cit. 2018-06-12]. Dostupné z: <https://www.zkola.cz/rodice/socpatologjevy/zavislosti/Stranky/Z%C3%A1vislost-obecn%C4%9B---Petr-Kachl%C3%ADk-N%C3%A1vykov%C3%A9-l%C3%A1tky,-rizika-jejich-zneu%C5%BE%C3%ADv%C3%A1n%C3%AD-a-mo%C5%BE%C3%A1-prevence.aspx>

3.2 Nikotin

Nikotin je silně toxická, bezbarvá látka, rostlinný alkaloid obsažený v tabáku. Tabák se většinou kouří, jiné formy nejsou příliš rozšířené (šňupací či žvýkácký tabák). Pokus o odvar z cigaret může být ale i smrtelný, smrtelná dávka nikotinu se pohybuje okolo 80 mg.

Zmínky o kouření rostlin se vyskytují už v době několik tisíc let př. n. l. Tabák začali kouřit Mayové v Mexiku okolo roku 500 př. n. l. O tabák se zajímali zejména botanici a lékaři ho používali k léčebným účelům. Do Evropy se tabák dostal v šestnáctém století a už tehdy se kouření tabáku považovalo za společenský rituál. Posléze se tabák rozšířil po celém světě, ale v některých zemích neměl pozitivní odezvy a jeho užívání mohlo člověka stát i život. V devatenáctém století kouřili tabák hlavně nižší vrstvy a do popředí se dostali hlavně doutníky. Tabák se balil do jakéhokoli papíru, později se začali balit ručně vyrobené cigarety a na přelomu 19. a 20. století se dostaly na trh průmyslově balené cigarety.

Tabákový kouř obsahuje velkou škálu různých chemických sloučenin ve formě tuhých částic a plynů. Tuhé částice obsahují nikotin, dehet a benzen a plynná fáze obsahuje čpavek, formaldehyd a oxid uhelnatý. V cigaretovém kouři bylo také objeveno několik látek, způsobujících rakovinu (tzv. karcinogeny). Účinek nikotinu dosud není zcela objasněn, nicméně vyvolává pocity uvolnění či odstranění nervozity.

Předávkování nikotinem vede k ochrnutí centrální nervové soustavy a kvůli obrně dýchacího centra dochází ke smrti. U žen, které kouří, je ovlivněna plodnost, následně zdraví dítěte, u mužů pak potence. Pasivní kouření vyvolává například častější záněty průdušek a jiná respirační onemocnění.²³

3.3 Drogy halucinogenní

Halucinogeny jsou přírodní a syntetické látky, které způsobují změny vnímání, od lehkého zostření obrazu až po halucinace. Historie těchto přírodních látek je spojena s náboženskými rituály, při kterých se halucinogenní látky používaly. Dnes je však jejich užívání poněkud problematické, a to zejména proto, že se z jejich užívání vytratil onen rituální kontext.

²³ Srov. Kolektiv autorů sdružení SANANIM, Drogy: otázky a odpovědi. 1. vyd. Praha, 2007. s. 142-145

Při užívání halucinogenů je nejdůležitější aktuální duševní stav, pokud je člověk v dobrém citovém rozpoložení a jeho okolí na něj působí pozitivně, povětšinou to znamená, že intoxikace bude mít spíše příznivější následky. Ovšem pokud člověk zrovna nebude ve své kůži, intoxikace tomu bude odpovídat, takovému nepříznivému zážitku se říká „bad trip“.²⁴

Mezi halucinogeny patří zejména LSD, v podobě tripů, houbiček i některých kaktusů. Po užití LSD se účinky dostaví zhruba po půlhodině až hodině. Účinky trvají dlouho, minimálně šest hodin. Dlouhodobé užívání může způsobit narušené vnímání, úzkosti či deprese. Pro rozvíjející se psychiku mladých lidí může vést užívání k děsivým prožitkům a halucinacím, tyto hrůzné zkušenosti nazýváme „horor trip“.²⁵

Halucinogeny mohou vyvolat i tzv. flash-back, což znamená, že se může dostavit pocit jako po požití drogy, která ale ve skutečnosti požitá nebyla. U některých drog dochází k flash-backu i dva roky po posledním užití některých návykových látek.²⁶

3.3.1 Marihuana

Konopí neboli Cannabis má halucinogenní účinek. Je to jednoletá dvoudomá rostlina a vyrůstá maximálně do dvou metrů. Samičí rostliny bývají mohutnější a obsahují mnohem více psychotropních látek než samčí. Nejčastěji se marihuana kouří (přidává se do ní i tabák), ale slouží i k přípravě různých pokrmů, nebo se používá k přípravě hašiše.

U marihuany je velká pravděpodobnost, že se dotýčný předávkuje, protože její účinky přicházejí velmi pomalu, první příznaky se dají pocítit zhruba po 30 minutách, vrcholu dosáhne po 1-5 hodinách a odezní až za dalších několik hodin. První příznaky nemusí být vždy příjemné, může být pocíťována úzkost a sevřenost. Mění se realita i vnímání času, čas ubíhá pomaleji, někdy mohou nastoupit i poruchy krátkodobé paměti (což mívají hlavně lidé, kteří marihuanu užívají dlouhodobě). Mezi další příznaky patří bezdůvodný, nekontrolovatelný smích, pocity blaženosti a euforie, halucinace, zvýšená chuť k jídlu, zarudnutí očí, sucho v ústech a podobně.²⁷

Konopí má pověst neškodné drogy, nezpůsobuje tolik zdravotních problémů a je mnohem méně agresivní než třeba alkohol. Dnes je konopí mnohem silnější, než bývalo kdysi a je

²⁴ Srov. Kolektiv autorů sdružení SANANIM, Drogy: otázky a odpovědi. 1. vyd. Praha, 2007. s. 157

²⁵ Srov. HAJNÝ, Martin, O rodičích, dětech a drogách, 2001. s. 20-21

²⁶ Srov. NEŠPOR, Karel, Alkohol, drogy a vaše děti, Praha, 1994, s.67

²⁷ Srov. Kolektiv autorů sdružení SANANIM, Drogy: otázky a odpovědi. 1. vyd. Praha, 2007. s. 153-155

to způsobeno hlavně tím, že je v něm daleko více množství THC (aktivní látka navozující stav zkouření). Dříve konopí obsahovalo zhruba 1-3 % THC, ale dnes, existují silnější odrůdy, ve kterých se množství THC pohybuje kolem 10-15 %. ²⁸ Přesto je ale THC obsažené v konopí ještě jedovatější než alkohol, 1 gram kvalitního THC totiž dokáže intoxikovat až 4 dospělé osoby.

Při pravidelném užívání této drogy může mít dotyčný člověk problémy s tělesným i duševním zdravím. Droga se hromadí v těle a po jedné marihuanové cigaretě lze prokázat přítomnost 40-50 % THC v buněčných membránách i po 4-8 dnech. Marihuana obsahuje ještě o polovinu více rakovinotvorných látek než tabák. Pro lidi s nemocným srdcem, či vysokým krevním tlakem je užívání marihuany mimořádně nebezpečné. Lidé, kteří marihuanu kouří dlouhodobě mají vyšší pravděpodobnost výskytu schizofrenie. Z amerických materiálů: „*Marihuana dělá z nadaných průměrné, z průměrných hloupé, z bojovníků poražené.*“²⁹

O konopí se dlouho mylně tradovalo, že nepatří mezi návykové látky, avšak nové výzkumy tento názor vyvrátily, patří sice mezi lehké drogy, ale je velmi obtížné s touto závislostí přestat. Návyková může být marihuana jak psychicky, tak i fyzicky. Jako první, povětšinou, přichází závislost psychická, po dlouhodobém užívání následuje pocit, že se již bez marihuany člověk nedokáže bavit, nebude mít dobrou náladu a nezbaví se napětí. Fyzická závislost funguje stejně jako u jiných drog, tělo si zvykne na drogu natolik, že se s ní pak těžko loučí.³⁰

3.3.2 LSD

LSD se lidově říká trip (výlet), protože díky němu si člověk připadá jako na jiném místě, než doopravdy je a zážitek z této cesty může být fascinující, ale i děsivý. Tento halucinogen se díky své popularitě řadí na druhé místo, hned po marihuaně. Trip je malý čtvereček papíru, který se povětšinou polyká a na jeden tento papírek dnes připadá zhruba 100 mg LSD. LSD dokáže změnit vnímání okolního světa, vzdálenosti i času, záleží na dané lidské fantazii.³¹

²⁸ Srov. GOODYER, Paula, *Drogy+teenager*, Praha, 2001. s. 63

²⁹ Srov. NEŠPOR, Karel, *Alkohol, drogy a vaše děti*, Praha, 1994, s. 60-61

³⁰ Srov. GOODYER, Paula, *Drogy+teenager*, Praha, 2001. s. 68

³¹ Srov. GOODYER, Paula, *Drogy+teenager*, Praha, 2001. s. 109

LSD bylo u nás dříve užíváno v rámci léčby psychiatry a psychology, aby lépe pochopili a byli schopní se vcítit do duševního stavu člověka, který tuto drogu užívá. Po této „výcvikové“ intoxikaci se však jedna psychologka bezdůvodně pokusila o sebevraždu.³²

Po požití LSD se mohou dostavit pocity nevolnosti, závratě, občasné je i zvracení. Stoupá krevní tlak, tep i teplota, rozšiřují se zornice a spouští se slinotok. Kuřáci mají nesmírnou potřebu kouřit.³³

3.3.3 Houbičky

Existuje mnoho druhů hub, u nás jsou známé především lysohlávky. Tyto houby obsahují látku, která je halucinogenní a nese název psilocybin. Podobně jako tomu je u LSD, tak i u houbiček záleží na množství dávky, avšak nikdo neví, kolik psilocybinu konkrétní houba obsahuje.³⁴

První příznaky intoxikace mají rozdílný časový nástup, pokud se houba dlouho přežvykuje v ústech, účinek přichází rychleji, například už po deseti minutách. Oproti tomu, pokud se ihned spolkně, účinky bývají menší a první příznaky pomalejší, nastoupí zhruba až za 45 minut. Maximální účinek nastupuje po 1-2 hodinách, po 5-6 hodinách odeznívají hlavní příznaky, avšak člověk se vrací do úplného normálu až po cca 12 hodinách. Stejně jako u jiných halucinogenů a drog, průběh intoxikace závisí na vnějších i vnitřních okolnostech, nedoporučuje se, aby člověk užil houby, když je ve špatné společnosti či duševní nepohodě.

Účinky bývají zpočátku povětšinou nepříznivé, mohou vyvolat ospalost, průjem, zácpu, zřídka i žaludeční křeče. Dalšími známkami intoxikace jsou bolesti hlavy, horší koordinace, pocení, mění se vnímání reality i časoprostoru. Lidé v okolí se mohou intoxikovanému zdát zdeformovaní.

V lepším případě se dostávají pocity euforie a tělesného uvolnění, tyto stavy ale zdánlivě trvají jen krátce, naopak při nepříznivé intoxikaci má člověk pocit, že tento stav nikdy neskončí, přicházejí deprese a pocity úzkosti.³⁵

³² Srov. NEŠPOR, Karel, Alkohol, drogy a vaše děti, Praha, 1994, s.67

³³ Srov. Kolektiv autorů sdružení SANANIM, Drogy: otázky a odpovědi. 1. vyd. Praha, 2007. s. 158

³⁴ Srov. GOODYER, Paula, Drogy+teenager, Praha, 2001. s. 117

³⁵ Srov. Kolektiv autorů sdružení SANANIM, Drogy: otázky a odpovědi. 1. vyd. Praha, 2007. s. 159

3.4 Drogy stimulační

Tyto psychomotorické stimulanty dokážou vyvolat duševní a tělesné povzbuzení. Po užití těchto drog se člověk může cítit lehce svěže, ale lze se dostat i do neukočirovaného vzrušení. Mezi nejznámější nelegální zástupce patří pervitin a kokain, občas se mezi stimulační drogy řadí i extáze. Do těchto budivých látek ale zapadají i legální stimulanty, kterými jsou například čaj nebo káva.

Dříve se tyto drogy, především pervitin, používaly k léčebným účelům proti obezitě, či k léčbě takových onemocnění, jejichž příznakem je nadměrná spavost. Svoje místo měl pervitin i v armádě, kde se používal pro zlepšení výkonu jednotek. Pervitin je nejčastěji užívanou tvrdou drogou u nás, oproti tomu kokain u nás není využíván. Příčinu lze pravděpodobně hledat díky jeho vysoké tržní ceně.

Stimulanty vyvolávají hlavně psychickou závislost, tělesná nebývá až tak častá, avšak povětšinou nastupuje velmi rychle a postižený má nesmírnou touhu po další vyšší dávce této drogy. Při tzv. dojezdu přichází na řadu extrémní únava a intoxikovaný člověk upadá do nepřetržitého spánku, který může trvat až několik dní. Pokud se mu po probuzení nedostane znovu požadované dávky, bývá velmi neklidný či agresivní a následně propadá depresi. Tyto abstinenci příznaky odeznívají během několika dní, avšak nepřekonatelná chuť a nutnost drogu znovu užít přetrvává i mnoho měsíců poté.

Stimulační látky často vyvolávají různé zdravotní potíže, nejčastěji spojené se selháním srdce, infarktu, tedy i smrti. Pravidelné užívání stimulantů může vést k toxické psychóze, ta je spojená s podezříváním, pocitem stísněnosti, paranoiou, ztrátou reality, tento člověk bývá nebezpečný nejen sobě, ale i svému okolí, obvykle takové případy končí nutnou psychiatrickou léčbou. Pokud je droga užívána nitrožilně (často nesterilní jehlou), může lehce dojít k infekci, jako jsou různé typy hepatitidy, HIV atd. Pokud se droga šnupe, dochází k poškození nosní sliznice, v horším případě úplné ztrátě čichu.

3.4.1 Pervitin

První příznaky po aplikaci nastupují různě, záleží na způsobu podání. Pokud je pervitin použit nitrožilně, účinky se dostaví téměř okamžitě, u šňupání za pět až deset minut a při spolknutí do hodiny. Hlavní účinky odeznívají po osmi až deseti hodinách. Po užití pervitinu přichází euforie, sebejistota, zvyšuje se tep, krevní tlak, ale způsobuje i nechutenství. Intoxikovaný působí značně neklidně, hyperaktivně, zrychleně přemýšlí i

mluví a má rozšířené zorničky. Pervitin snižuje pocit únavy a tělo pracuje se zásobami energie až do vyčerpání.³⁶

Podobně jako u marihuany nemůžeme s jistotou tvrdit, že je pervitin vysoce návykový, avšak pravidelným užíváním si lze vytvořit větší závislost než u konopných látek. Způsobuje totiž abstinenci příznaky, zejména ty psychické, jako většina stimulačních látek. U pervitinu je velké riziko přenosu infekčních nemocí způsobené nitrožilním užíváním.³⁷

3.4.2 Kokain

Kokain také patří mezi stimulanty a vyrábí se z rostliny koka. Je to bílý prášek, který se nejčastěji užívá šňupáním, může se ale užívat i nitrožilně či kouřit. O kokainu je všeobecně známo, že je „drogou bohatých“, i když v současné době jeho ceny poměrně klesly, stále si ho mladí lidé většinou nemohou dovolit, zvláště pak, když účinkuje asi jen čtyřicet minut.³⁸ V minulém tisíciletí museli výrobci kokainu z Jižní Ameriky hledat nové odběratele v Evropě, protože v USA přestal být o kokain zájem.

S kokainem je úzce spjatý i tzv. crack, což je voda s jedlou sodou namíchaná s vysoce koncentrovaným kokainem. Na cracku si lze vytvořit velmi silnou závislost, která vzniká nadměrně rychle. Po vysazení drogy vzniká mocná tužba po další dávce, doprovázená nelibými duševními stavy.³⁹

Když člověk zkusí kokain poprvé, je reakce na něj velmi často doprovázena spíše nepříjemnými stavy, např. třes rukou, mrazení, bledost či srdeční slabost. Teprve až u častého užívání se člověku dostane slibované euforie, sebevědomí, přátelskosti a pohotovosti. Intoxikovaného člověka kokainem si lze snadno všimnout, je poměrně excentrický, má abnormální přebytek energie, je hyperaktivní a mnohmluvný. Kokain také snižuje chuť k jídlu, a naopak zvyšuje sexuální chuť, jak u žen, tak u mužů. Proto je kokain nejoblíbenější drogou prostitutek.⁴⁰

³⁶ Srov. Kolektiv autorů sdružení SANANIM, Drogy: otázky a odpovědi. 1. vyd. Praha, 2007. s. 164-168

³⁷ Srov. HAJNÝ, Martin, O rodičích, dětech a drogách, 2001. s. 19

³⁸ Srov. GOODYER, Paula, Drogy+teenager, Praha, 2001. s. 115

³⁹ Srov. NEŠPOR, Karel, Alkohol, drogy a vaše děti, Praha, 1994, s. 66-67

⁴⁰ Srov. Kolektiv autorů sdružení SANANIM, Drogy: otázky a odpovědi. 1. vyd. Praha, 2007. s. 166

3.4.3 Speed

Speed také spadá pod stimulační látky, je to bílý či žlutý prášek, může se spolu s nealkoholickým nápojem pít, vdechovat či užívat nitrožilně. Pokud se podíváme na složení tohoto prášku, zjistíme, že neobsahuje pouze čistý speed (ten je v prášku obsažen tak ze 3-5 %), ale i laktózu, glukózu či kofein.

Speed byl podáván vojákům ve druhé světové válce, aby měli dostatek energie k boji a nemohlo tak dojít k jejich vysílení. Dnes se především používá na tanečních večírcích. Člověk při užívání speedu nepocítuje pocity hladu. Dokonce se v šedesátých letech předepisoval při dietách, což bylo později zakázáno.

Dojezdy u této drogy bývají velice nepříjemné, intoxikovaný je podrážděný, agresivní, mívá panický strach, deprese i problémy s pamětí. Lidé kvůli těmto dojezdům většinou buď drogu přestanou užívat, nebo si musí vzít rychle další dávku, aby jim bylo lépe.⁴¹

3.4.4 Extáze (MDMA)

Tato stimulační a zároveň i halucinogenní droga byla v roce 1912 označována jako lék na hubnutí, tzn. anorektikum. V devadesátých letech se výrazně rozšířila v Evropě a v USA, v dnešní době patří mezi běžně užívané návykové látky.⁴² V sedmdesátých letech byla používána při terapiích například k napravení vztahů, aby mezi partnery znovu zavládlo vzájemné porozumění a snadný kontakt. Byla považována za čistou a neškodnou látku, ale díky jejímu zneužívání byla v osmdesátých letech zakázána. Díky několika úmrtím na tanečním večírku utvrdilo lidi o opaku, vědci totiž přišli na to, že extáze může v lidském těle způsobit přehřátí a následnou dehydrataci. Podle výzkumu NDARC ji užívají i vysoce vzdělaní lidé, například právníci a lékaři, téměř v každém věku, výsledky výzkumu také zjistili, že ji berou více ženy než muži a bohužel i děti, a to už na základní škole většinou kolem třináctého roku života.⁴³

Extáze se nazývá taneční drogou, protože po jejím užití intoxikovaný dlouhé hodiny tančí, většinou až do úplného vyčerpání. Mezi příznivce extáze patří hlavně milovníci elektronické hudby, jako jungle či tekno. Extáze se povětšinou polyká v podobě tablet.

⁴¹ Srov. GOODYER, Paula, *Drogy+teenager*, Praha, 2001. s. 112-113

⁴² Srov. Kolektiv autorů sdružení SANANIM, *Drogy: otázky a odpovědi*. 1. vyd. Praha, 2007. s. 161-162

⁴³ Srov. GOODYER, Paula, *Drogy+teenager*, Praha, 2001. s. 88, 90

Extáze může mít, zvláště pak při malých dávkách, empatogenní účinek, což znamená, že se člověk dokáže lépe vcítit do druhého a má pro něj pochopení, při vyšších dávkách má ale stimulační účinky. První účinky nastupují maximálně do jedné hodiny po spolknutí a končí po čtyřech až šesti hodinách. Zpočátku po užití této drogy se člověk může cítit neklidný nebo zmatený, poté se ale začíná uklidňovat a zapomene na starosti. Pokud se extáze užije u dvou lidí opačného pohlaví, vzrůstá sympatie a potřeba se dotýkat toho druhého.⁴⁴

3.5 Opiáty

Opiáty, jak už sám název napovídá, jsou odvozeny od slova opia, jimiž jsou zaschlé šťávy z nezralých makovic. Tyto látky s tlumivým účinkem mají vliv na centrální nervovou soustavu, hlavně tedy na mozek. Příčinou smrti může být útlum dechového centra. Opiáty se používají i v lékařství proti bolestem či křečím. Jsou vysoce návykové, vzniká jak psychická, tak i fyzická závislost. Po užití drogy si člověk vytváří toleranci, což znamená, že příští dávku drogy bude potřebovat vyšší, než měl doposud, aby se cítil lépe, pro zdravého člověka by tato obrovská dávka mohla být i smrtelná. I pro onoho intoxikovaného člověka by po delší abstinenci mohlo dojít k snadnému předávkování (často končící i smrtí), pokud by pokračoval u stejného množství dávky, jaké bral předtím.⁴⁵

Nejsilnější a zřejmě i nejznámější drogou skupiny opiátů je bezpochyby heroin, který se dá sehnat za opravdu nízkou cenu. Je to proto, aby obchodníci přilákali co nejvíce uživatelů si drogu koupit, a jelikož je vysoce návyková, tak si na heroinu lze vytvořit velmi rychle závislost. Poté obchodníci heroin výrazně zdraží, ale lidé si ho i za tu cenu koupí, protože ho nezbytně potřebují.

Mezi další látky této skupiny patří například opium, morfin, kodein, dosin či „braun“, což je směs vyrobená z kodeinu.⁴⁶

3.5.1 Heroin

Heroin je hnědý prášek, který se vyrábí z morfinu. Lze ho užívat různými způsoby, například vdechovat, kouřit, polykat i vpichovat. Za smrt, která je způsobena užíváním drog, může především z 95 % heroin. Spojením heroinu, alkoholu nebo psychotropních

⁴⁴ Srov. Kolektiv autorů sdružení SANANIM, Drogy: otázky a odpovědi. 1. vyd. Praha, 2007. s. 162-163

⁴⁵ Srov. Kolektiv autorů sdružení SANANIM, Drogy: otázky a odpovědi. 1. vyd. Praha, 2007. s. 168-170

⁴⁶ Srov. NEŠPOR, Karel, Alkohol, drogy a vaše děti, Praha, 1994, s. 65

látek, může dojít k úmrtí, protože všechny tyto látky zpomalují dýchání, protože dýchací centrum v mozku vlivem působení těchto látek přestane fungovat. Další příčinou úmrtí může být předávkování. Heroin, který se dá sehnat na černém trhu, může být vždy jinak silný.

Užití heroinu tlumí veškerou bolest v lidském těle, tu duševní i tu tělesnou. Uživatel této látky se cítí spokojený, netečný, uvolněný. ⁴⁷ „*Dávka heroinu je, jako když z prudkého deště a kruté zimy přijdete do pokoje a zabalíte se do teplé deky.*“⁴⁸ Heroin má tlumivé účinky, tudíž není spojený se zvýšenou aktivitou, ale přesto se člověk pod jeho vlivem dostává do stavu euforie, hlavně ve svém vlastním světě, oproti tomu uživatel pervitinu, potřebuje ke svému stavu společnost. Jeho užívání podle příznivců stojí za všechny nesnesitelné následky, protože si při jeho užití myslí, že je jako v sedmém nebi, má pocity radosti a neuvěřitelné slasti.⁴⁹

⁴⁷ Srov. GOODYER, Paula, *Drogy+teenager*, Praha, 2001. s. 125-126

⁴⁸ GOODYER, Paula, *Drogy+teenager*, Praha, 2001. s. 126

⁴⁹ Srov. HAJNÝ, Martin, *O rodičích, dětech a drogách*, 2001. s. 20

4 Primární příčiny užívání drog u mladistvých

Důvodů, proč mladí lidé začnou brát drogy je celá řada. Zpočátku bychom mohli říct, že existuje droga jako taková, což je samo o sobě velmi vzrušující. Mezi další příčiny patří také sama osobnost uživatele drogy, činitelé a sociální prostředí, ve kterém jedinec působí.⁵⁰ První krok k užívání drog je tedy existence drogy jako takové a její poměrně snadná dostupnost. Navíc v období dospívání člověk zrovna nemusí oplývat sebevědomím, je kritický vůči sobě i ostatním, je emocionálně labilnější a hledá si ve společnosti své místo. Toto všechno může vést k užití drogy.⁵¹

4.1 Závislost

Co to vlastně znamená závislost nebo být závislý? Závislost je onemocnění. Být závislý znamená, že člověk trpí nesmírnou touhou do droze, i když moc dobře ví, že mu způsobuje nemalé problémy. Člověk se k závislosti dostane většinou skrze experimentování, má potřebu si drogu vyzkoušet, ale později se může dostat až k pravidelnému užívání. Když mluvíme o pravidelném užívání nemusí to vždy znamenat užívat drogu každý den, bohatě stačí brát drogu jen „víkendově“, i to se totiž považuje za pravidelné užívání, ale uživatel si to většinou bohužel nechce připustit. Lidé hodnotí závislost za jakýsi zvyk aplikovat drogu. A její vyléčení spočívá v tom, že drogu jednoduše přestanou užívat, protože pochopí, že jim je lépe bez ní. Avšak to není tak jednoduché, my totiž nevíme, jaké změny se odehrály v těle, osobnosti či okolí intoxikovaného, zatímco drogu užíval. Nebo proč drogu vůbec začal brát a stal se na ní závislý.⁵²

V knize Závislosti – jak je překonat je popsáno, jak je možné se zbavit nějaké závislosti, ať už na alkoholu, nikotinu či ilegálních drogách. Závislosti se totiž můžete zbavit už po patnácti sekundách, což je průměrná doba, kdy je člověk schopen učinit rozhodnutí. Anebo se jí nemusí zbavit nikdy, vždy totiž záleží na síle přání a vlastní vůli člověka. Vše závisí pouze na tom, jak silnou vůli člověk má, nikdo jiný mu nezabrání, pokud nebude chtít přestat on sám. Je to pouze jeho volba.⁵³

⁵⁰ Srov. JANÍK, Alojz, DUŠEK, Karel. Drogy a společnost. Praha: Avicenum, 1990. s. 95

⁵¹ Srov. FLEISCHMANN, Otakar. Problematika primární prevence abúzu drog. In Prevence sociálně patologických jevů. Ústí nad Labem: UJEP, 1999. s. 32

⁵² Srov. HAJNÝ, Martin, O rodičích, dětech a drogách, 2001. s. 14-15

⁵³ Srov. SINELNIKOV, Valerij, SLOBODČIKOVOVI, Larisa a Sergej, Závislosti - jak je překonat. Bratislava, 2015. s. 125-126

4.2 Rizikové situace

Jak už jsme zjistili, tak návykové látky jsou pro mladistvé velmi ohrožující, avšak existují faktory, které to mohou ještě více zhoršit. Například děti s nedostatečně uspokojenými citovými potřebami, zanedbané děti trpící strachem či úzkostí nebo děti, které mají poruchu pozornosti se zvýšenou hyperaktivitou. V první řadě musíme vždy hledat problémy u rodiny, teprve až poté u vrstevníků a širšího sociálního prostředí. V rodině, kde mladiství vyrůstá, mohou existovat problémy s alkoholem či drogami, sklon k násilí nebo nějaký dlouho neřešený a vleklý problém týkající se rodiny, jak popisuje ve své knize Karel Nešpor.⁵⁴

Další příčinou, proč děti či mladí lidé mohou přijít do kontaktu s drogami je jejich aktuální psychický či zdravotní stav. Pokud se cítí nejistě, ať už z jakéhokoli důvodu – zdravotní problémy, sociální situace, rodinné zázemí, stres, smutek, dlouhotrvající deprese – mohou svůj život začít řešit svou vlastní „medikací“ a to pomocí návykových látek, místo správných léků. Takových lidí existuje mnoho, později ale potřebují pomoc nejen s drogami, ale také s primárními problémy, kvůli kterým začali drogy užívat.⁵⁵

Martin Hajný popsal ve své knize také několik příčin, z jakého důvodu se dítě může k droze upnout. Svoboda dítěte by měla mít dané jasné mantinely, rodiče by si s dětmi neměli být tak moc blízcí, že by bez sebe neudělali ani krok, ale ani ne tak vzdálení, aby si byli úplně lhostejní, děti by neměly mít nadměrnou volnost a nedostatek kontaktu s rodiči. Rodiče by si dítěti neměli stěžovat na ostatní členy domácnosti (manžela, tchýni), v tomto věku na to dítě není ještě dostatečně zralé, může to mít fatální následky – velmi špatné vztahy s ostatními členy rodiny. Na dítě by se neměli klást vysoké nároky a nadměrně ho kontrolovat-zkrátka chtít mít příliš dokonalou ratolest.⁵⁶

4.3 Varovné signály

Pokud rodiče u svých dětí najdou drogu, nebo materiály určené k užívání drog, dítě se obvykle hned hájí tím, že to není jeho, hlídá to kamarádovi nebo je to něco, o čem vůbec neví, co je a kde se to u něj vzalo. Avšak existuje několik varovných znamení, díky kterým můžeme poznat, že dítě drogy užívá.

⁵⁴ Srov. NEŠPOR, Karel, Alkohol, drogy a vaše děti, Praha, 1994, s. 3, s. 45

⁵⁵ Srov. Kolektiv autorů sdružení SANANIM, Drogy: otázky a odpovědi. 1. vyd. Praha, 2007. s. 18-19

⁵⁶ Srov. HAJNÝ, Martin, O rodičích, dětech a drogách, 2001. s. 27-33

Například časté změny nálad nebo netypické reakce, některé dítě se uzavře do sebe, jiné začne vyhledávat co možná největší společnost. Někdo se stane přehnaně hodným, jiný se začne hádat. Přestane se mu dařit ve škole, nebo do ní přestane chodit, stejně to může platit i u kroužků. Velice výrazným varovným signálem může být pro rodiče změna přátel v jeho okolí, které jim dítě nechce představit nebo změna oblékání spojené se stylem hudby. Dospívající se snaží zakrýt zarudlé oči, ztrátu váhy, vpichy, vyhledává často soukromí a nechce komunikovat se zbytkem rodiny. Na mladistvé často padá únava a spavost, lžou a doma se ztrácejí věci, peníze, alkohol či léky.

Pokud rodiče zjistí, že jejich dítě bere drogy, je třeba aby s dítětem či dospívajícím tento závažný problém řešili v klidu. Nemělo by dojít k výčitkám, stanovovat tresty, hledat viníka v ostatních, strašit dítě hrůznou budoucností či moralizovat. Spíše by si měli dát čas na to, si v klidu vše promyslet, případně se poradit s rozumným a vyrovnaným přítelem nebo přítelkyní.⁵⁷ Pokud se dítě přizná, rodiče by měli ocenit jeho otevřenost a neměli by křičet, v tomto případě by bylo na místě se alespoň omluvit, že jim ujeli nervy. Kdyby tomu tak nebylo, mohla by se úplně rozpadnout komunikace a dospívající už podruhé pravdu neřekne nebo už nemluví vůbec, dítě musí vědět, že ho rodiče milují a chtějí mu pomoci. Rodiče by měli dát najevo, že s drogami nesouhlasí a bojí se o svoje dítě, ale zároveň by měli vyjádřit soucit. Měli by se pokusit zjistit, jestli drogy berou pravidelně nebo jestli to jenom zkusili, jaké množství a proč. Pokud o tom dospívající nebudou chtít mluvit, rodiče by je neměli nutit, spíše je nechat, zda se o tom rozmluví později a požádají o pomoc. Pokud by šlo o vážný problém, měli by vyhledat odbornou pomoc.⁵⁸

⁵⁷ Srov. HAJNÝ, Martin, O rodičích, dětech a drogách, 2001. s. 23-26

⁵⁸ Srov. GOODYER, Paula, Drogy+teenager, Praha, 2001. s. 76-77

5 Možná prevence

„Na prevenci můžeme nahlížet jako na soubor intervencí, jejichž cílem je zamezit či snížit výskyt a šíření rizikového chování. Nejrychleji se vyvíjela prevence užívání návykových látek. Stala se tak tvůrcem a hybatelem procesu vývoje prevence jako celku.“⁵⁹ (Klinika adiktologie 1. LF UK a VFN v Praze, 2019-01-16)

V první řadě je důležité si uvědomit, že hovoříme o prevenci a ne léčbě. Při léčbě jde totiž o řešení nějakých následků, které už nastaly a nepovedlo se je eliminovat prevencí.⁶⁰ Tudíž je prevence velmi důležitou součástí eliminace či zabránění závislostí. To tedy znamená, že pokud lidé budou klást velký důraz na prevenci, třeba ani nebude potřeba žádné léčby. Jak říká Eduard Urban, jeden gram prevence je lepší než kilogram terapie.⁶¹

Dnes je velmi podstatná tvorba sociálního prostředí, které by mělo být zároveň i preventivní, zejména pak pro mládež. Děti by se měli vést a aktivně věnovat oblastem, jako je například sport a jiné, než je užívání návykových látek. Každé dítě by mělo navštěvovat nějaký zájmový kroužek, aby se alespoň částečně vyplnil jeho volný čas. Zde si může najít i nové kamarády, kteří by neměli tendence k drogám přilnout, avšak výběr ostatních přátel svých dětí mohou rodiče jen těžko ovlivnit.⁶²

Prevenci dělíme na primární, sekundární a terciální.

Primární prevence: Je zaměřena na veškeré obyvatelstvo, aby u nich nevzniklo rizikové chování spojené s užíváním drog. Ale tyto lidé se s drogou ještě dosud nesetkali. Jedná se o prevenci výchovou ke zdravému životnímu stylu dle MŠMT.

Sekundární prevence: Je zaměřena na ohrožené skupiny, které už nějaké zkušenosti s drogou mají, snaží se zamezit a dále již neprohlubovat tyto jevy.

⁵⁹ Klinika adiktologie 1. LF UK a VFN v Praze. Adiktologie.cz [online]. Praha [cit. 2019-01-16]. Dostupné z: <https://www.adiktologie.cz/co-je-prevence>

⁶⁰ Srov. JANÍK, Alojz, DUŠEK, Karel. Drogy a společnost. Praha: Avicenum, 1990. s. 307

⁶¹ Srov. URBAN, Eduard. Toxikománie. Vyd. 1., Avicenum, Praha 1973, s. 183

⁶² KALINA, Kamil et al. Drogy a drogové závislosti. 2. vyd. Praha: Úřad vlády České republiky, 2003. s. 276

Terciální prevence: Je zaměřena na osoby vyléčené či propuštěné z výkonu trestu. Předchází vážným zdravotním nebo sociálním poškozením vzhledem k užívání drog.⁶³

My se budeme zajímat především o primární prevenci. Představme si tedy trojúhelník, jehož vrcholy znázorňují vztah mezi drogou, uživatelem a prostředím, kde mezi uživatelem a drogou dochází k interakci. K těmto vrcholům se váží tzv. rizikové faktory, které riziko zvyšují, ale také protektivní, které riziko snižují. Hlavním úkolem prevence je tedy pomáhat protektivním faktorům a pokud možno co nejvíce zabránit těm rizikovým. Smysl primární prevence spočívá v tom, aby mladí lidé a děti nepovažovali drogy za „normální“, jak tomu dnes bohužel je, ale aby si byli vědomi, že drogy způsobují nebezpečí.⁶⁴

5.1 Ochranné činitele

Existuje mnoho zvyků, které zvyšují odolnost dítěte vůči drogám.

5.1.1 Rodina

Nejdůležitější pro dítě je rozhodně jeho rodina, protože tam jeho život začíná a poskytuje dítěti bezpečí a podněty pro vývoj a růst. V rodině by měla být jasně nastavená pravidla, aby dítě vědělo, co vše může a co už je „přes čáru“. Rodiče by měli umět řešit problémy, učit své děti schopnosti reagovat na změny, dbát na dodržování dohod a neměli by je zapomínat chválit, to je totiž velice důležité k rozvoji jejich sebevědomí. Měli by si udělat kdykoliv na své děti čas, trvat na společných výletech, oslavách, obědech a domácích pracích.⁶⁵ Dále by měli vyhledávat příležitosti se svými dětmi mluvit a mít s nimi dobrý a důvěrný vztah. Měli by se svými dětmi diskutovat o drogách, ale ne přednášet, měli by být uvolnění a přirození, neříkat jim, že pokud budou brát drogy, tak je to zabije. To by totiž znamenalo, že pokud by děti a mladiství zjistili, že někdo bral drogy a neumřel, už by svým rodičům nevěřili. Ukazovat svým dětem, jak lze relaxovat bez léků, alkoholu a drog, například se jít projít, dát si vanu, lehnout si chvíli k televizi.⁶⁶

⁶³ Srov. *Klinika adiktologie 1*. LF UK a VFN v Praze. *Adiktologie.cz* [online]. Praha [cit. 2019-01-16]. Dostupné z: <https://www.adiktologie.cz/co-je-prevence>

⁶⁴ Srov. KALINA, Kamil et al. *Drogy a drogové závislosti 2*. 1. vyd. Praha: Úřad vlády České republiky, 2003. s. 275

⁶⁵ Srov. HAJNÝ, Martin, *O rodičích, dětech a drogách*, 2001. s. 6

⁶⁶ Srov. GOODYER, Paula, *Drogy+teenager*, Praha, 2001. s. 29-35

Mezi činitele, kteří také mohou snížit riziko problémů s návykovými látkami, patří i dědičnost, tedy i to, jak probíhalo těhotenství atd. Předci neměli problémy s drogami, nebyli násilní k ostatním, zvládali stresové situace, byli inteligentní s dobrým tělesným zdravím a během porodu nedošlo ke komplikacím nebo k těžkému úrazu hlavy.⁶⁶

5.1.2 Škola

I ve škole se nachází mnoho rizikových, ale i ochranných vlivů. Škola zajišťuje prevenci v podobě peer programů, pozitivních alternativ či nácviků sociálních dovedností. Také pořádá různé akce, kde dětem vykládají o návykových látkách odborníci. Alkohol a návykové látky jsou ve škole zakázány, tudíž by též měli být i hůře dostupné. Učitelé by měli být vnímáni jako pečující a pomáhající, někdo, o koho se děti mohou opřít a přijít za nimi s jakýmkoliv problémem. Škola by měla žákům ukázat, jak lze smysluplně trávit volný čas a dát jim tip na přínosné mimoškolní aktivity.⁶⁶

5.1.3 Společnost a prostředí

Díky věkovým omezením a vysoké ceně jsou návykové látky dětem málo dostupné. Mělo by existovat dostatek příležitostí k uplatnění při studiu a společnost by měla poskytovat mnoho možností, jak trávit volný čas. Děti by měly bydlet spíše v malých městech či na vesnicích, kde není tolik obyvatel, je tam nízká kriminalita, náboženská a rasová tolerance a převládá odpovědný postoj ke zdraví.⁶⁶

5.1.4 Vrstevníci

Skupina vrstevníků je, jak už víme, velmi významná ihned po rodině. Dítě by si mělo hledat takové kamarády, kteří odmítají návykové látky a alkohol, staví se k nim negativně a nemají je zařazeny mezi svými koníčky. Žijí zdravým způsobem života, jsou slušní, respektují dospělé autority a přijímají dobré hodnoty.⁶⁷

V současné době mají vrstevníci neuvěřitelný vliv, dokonce daleko větší, než tomu bylo v minulosti. Adolescenti jsou nejrizikovější cílovou skupinou vůbec, konkrétně během 15 roku totiž prochází podle Josselsonové tzv. fází zkoušení a experimentování, myslí si, že vědí, co je pro ně v danou chvíli zkrátka nejlepší a narůstá tak riziko užití drogy.⁶⁸

⁶⁷ Srov. NEŠPOR, Karel, Vaše děti a návykové látky, 1. vyd. Praha, 2001. s. 44-53

⁶⁸ Srov. KALINA, Kamil et al. Drogy a drogové závislosti 2. 1. vyd. Praha: Úřad vlády České republiky, 2003. s. 307

PRAKTICKÁ ČÁST

1. Metodologie výzkumu

V praktické části se věnuji kvalitativnímu výzkumu, s jehož pomocí chci odpovědět na základní otázku formulovanou v úvodu práce: „*Jak lidé zpětně hodnotí příčiny toho, proč s drogami v adolescenci začínali, popřípadě, co je dovedlo k tomu s užíváním přestat.*“

Rozhodla jsem se použít k výzkumu interpretativní fenomenologickou analýzu. A výzkumné šetření jako takové je uskutečněno pomocí polostrukturovaného rozhovoru.

1.1. Kvalitativní výzkum

Švaříček, Šed'ová definují kvalitativní výzkum takto:

„Podstatou kvalitativního výzkumu je do široka rozprostřený sběr dat bez toho, že by na počátku byly stanoveny základní proměnné. Stejně tak nejsou předem stanoveny hypotézy a výzkumný projekt není závislý na teorii, kterou již předtím někdo vybudoval. Jde o to do hloubky a kontextuálně zakotveně prozkoumat určitý široce definovaný jev a přinést o něm maximální množství informací. Logika kvalitativního výzkumu je induktivní, teprve po nasbírání dostatečného množství dat začíná výzkumník pátrat po pravidelnostech, které se v těchto datech vyskytují, formuluje předběžné závěry a hledá pro ně další oporu v datech. Výstupem je formulování nové hypotézy či teorie.“⁶⁹

1.2. Interpretativní fenomenologická analýza

Interpretativní fenomenologická analýza („IPA“) nám dopomáhá k tomu, abychom lépe porozuměli žité zkušenosti člověka a dokázali ji do hloubky rozebrat. Tento přístup nabízí možnost použít kreativitu a téměř neomezenou svobodu výzkumného procesu.⁷⁰

V IPA je důležitá základní výzkumná otázka. K jejímu zodpovězení nejprve získáváme, pokud možno bohaté výpovědi několika respondentů, v nichž dotazovaný popisuje, jak vnímá danou situaci a jakým způsobem této zkušenosti přikládá smysl. Sběr dat by měla probíhat tak, aby respondent poskytl detailní popis své zkušenosti v první osobě, je mu umožněno mluvit volně o tématu a výzkumník pak sleduje, aby neodbočil od daného

⁶⁹ŠVAŘÍČEK, Roman, ŠEĎOVÁ, Klára. Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách. Praha: Portál, 2007. s.24

⁷⁰ŘIHÁČEK, Tomáš, ČERMÁK, Ivo, HYTYCH, Roman. Kvalitativní analýza textů: čtyři přístupy. Brno: Masarykova univerzita, 2013. s.9

tématu a klade důraz na to, co respondent vyzdvihuje. K tomu mu slouží předem připravené otázky, které může za tímto účelem použít. Pokud ale respondent sám spontánně svou zkušenost dostatečně bohatě líčí, výzkumník tyto otázky použít nemusí. Data potom prochází procesem kódováním, díky nimž hledáme důležitá témata obsažená ve výpovědích jednotlivých respondentů. Následně analyzujeme ta témata, která jsou společná výpovědím více respondentů. Objektivitu jednotlivých témat dokládáme citacemi z přímých výpovědí respondentů. Cílem této analýzy je formulování témat, která zaznamenávají esenci fenoménu, jenž je předmětem výzkumu.⁷¹

1.3. Strukturovaný rozhovor

Tento typ rozhovoru s otevřenými otázkami se skládá z toho, že tazatel připraví řadu důkladně sepsaných otázek, na které budou dotazovaní odpovídat. Strukturovaný rozhovor s otevřenými otázkami je vhodný, jestliže je nezbytné minimalizovat variaci otázek, na něž se respondentů ptáme. Tím snížíme pravděpodobnost, že se získaná data od dotazovaných budou výrazně odlišovat.⁷²

Strukturovaný rozhovor má jasné, předem vypracované schéma a přesnou strukturu. Tazatel ji musí dodržovat a při rozhovoru má omezenou volnost, nemá povoleno se doptat na doplňující otázky, ty jsou dopředu jasně dané, známé a závazné. Hodí se k získávání dat od většího množství respondentů.

1.4. Polostrukturovaný rozhovor

Jak je naznačeno výše, k získání dat byl použit polostrukturovaný rozhovor. U polostrukturovaného rozhovoru můžeme na rozdíl od toho strukturovaného pokládat jakékoliv doplňující otázky, pokud dotazovanému nejsou jasné, nebo jim nerozumí.⁷³

Tento typ rozhovoru je považován za nejobtížnější a zároveň nejpriznivější. Během rozhovoru pozorně sledujeme reakce respondenta, můžeme ho usměrnit správným směrem, je-li potřeba, a zaznamenat tak důležitá fakta pro kvalitativní výzkum. Tazatel si připraví okruhy otázek, na které se bude respondentů ptát, má za úkol probrat minimum

⁷¹ ŘIHÁČEK, Tomáš, ČERMÁK, Ivo, HYTYCH, Roman. Kvalitativní analýza textů: čtyři přístupy. Brno: Masarykova univerzita, 2013. s.12-16

⁷² HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. 1. vyd. Praha: Portál, 2005. s.173

⁷³ Klinika adiktologie 1. LF UK a VFN v Praze. Adiktologie.cz [online]. Praha [cit. 2019-01-16]. Dostupné z: [Rozhovor jako evaluační nástroj - Klinika Adiktologie](http://www.adiktologie.cz)

otázek, jejichž pořadí může kdykoliv změnit, ale může též dodat několik upřesňujících otázek, tímto způsobem se probere dané téma více do hloubky.⁷⁴

⁷⁴ MIOVSKÝ, M., *Kvalitativní přístupy a metody v psychologickém výzkumu*. 3. vyd. Praha: Grada, 2006 s. 79

2. Cíl výzkumu a výzkumné otázky

2.1. Cíl výzkumu

Cílem je zjistit, jak vnímají současní mladí dospělí svoji zkušenost s užíváním drog v adolescenci, jakou roli hrají vrstevníci a touha zapadnout mezi ostatní. V poslední řadě se pokusit zjistit na základě výzkumu, jak lidé zpětně hodnotí příčiny toho, proč s drogami v adolescenci začínali, popřípadě, co je dovedlo k tomu s užíváním přestat.

2.2. Hlavní výzkumná otázka

Kvalitativní výzkum v této práci bude odpovídat na následující základní výzkumnou otázku:

Jak dospělí lidé hodnotí užívání drog v období vlastní adolescence?

2.3. Výzkumné podotázky

Z výzkumného cíle vyplývají tyto tři podotázky:

1. Jaké specifické okolnosti v jejich osobním životě/historii byly při užívání drog podstatné?
2. Jak ovlivnila tato jejich zkušenost v adolescenci jejich současnou dospělost?
3. Jak vnímají obecně vliv drogové závislosti v adolescenci na životě člověka?

2.4. Upřesňující otázky

V první řadě požádám respondenta, zdali by mi mohl začít vyprávět o svém dětství a mládí, jak ho prožíval v rodině, ve škole a ve volném čase, jak se dostal k drogám, co to všechno v jeho adolescentním životě znamenalo, jak hodnotí tuto dobu dnes, a co si myslí obecně o tom, když mladí lidé začnou užívat drogy. Pokud by byl respondent příliš stručný, sestavila jsem několik upřesňujících otázek, na které by dotazovaný odpověděl. Bylo to nutné pro zodpovězení výzkumných podotázek

Vyrůstal/a jsi v úplné rodině? Měli tvoji rodiče někdy problém s alkoholem, drogami nebo hazardní hrou?

Jaké bylo tvoje dětství a jak si obvykle trávil/a svůj volný čas? Měl/a jsi nějaké koníčky?

Věnoval/a jsi se dlouhodobě nějakému sportu či kroužku?

Jaké jsi měl/a kamarády? Měli na tebe velký vliv (větší než rodiče)? Jaký měli postoj k alkoholu a jiným drogám?

Kdy jsi začal/a užívat drogy? Jaké? Jak často si je užíval/a? Měl/a si k tomu nějaký důvod?

Jakou drogu si zkusil/a jako první, s kým a jak to na tebe působilo?

Měl/a jsi někdy pocit, že jsi na droze závislý/á? Jaká droga je podle tebe nejnebezpečnější a proč?

Jak si drogu sháněl/a? Byla snadno dostupná?

Věděli o tom rodiče? Jak se to dozvěděli a jak se k tomu stavěli?

Měl/a jsi někdy kvůli alkoholu či drogám problémy s rodinou a přáteli?

Zhoršil se tvůj prospěch ve škole, zatímco si bral/a drogy? Chodil/a jsi do školy pravidelně?

Chodil/a jsi někdy na placenou brigádu? Jak dlouho? Měl/a jsi v ní někdy problém kvůli drogám?

Kdy jsi přestal/a drogy užívat? A co tě k tomu donutilo? Vyhledal/a si odbornou pomoc? Měla jsi někdy „abst'ák“ (odvykací potíže)?

Myslíš, že drogy nějakým způsobem ovlivnili tvou současnou dospělost?

Myslíš, že mohlo něco zabránit tomu, abys drogu nezačal/a užívat? Co?

Snažil/a by si se dnes někomu zabránit v užívání drog? Jak?

Jak tedy dnes zpětně hodnotíš užívání drog?

3.Charakteristika výzkumného souboru

V této kapitole přiblížím více výzkumný soubor, který se skládá ze dvou dospělých respondentů. Respondenti jsou různých věkových kategorií a navzájem se neznají. Jedná se o muže a ženu. Ženu, označenou pod jménem Lucie, osobně znám už mnoho let. Muže, označeného pod jménem Petr, jsem kontaktovala prostřednictvím mé známé. Dotazovaní byli obeznámení s tématem dotazníku, včetně možnosti kdykoliv rozhovor ukončit, anebo na danou otázku neodpovědět, dále byli ujisti, že jejich osobní údaje zůstanou v naprosté anonymitě.

První respondentka (ve výzkumu jsem ji označila jménem Lucie) uvedla, že je jí 27 let a bydlí v rodinném domě se zahradou s rodiči, na malé vesnici s 200 obyvateli. Má dvojče, se kterým prožila veškeré dobré i špatné věci a ve všem se podporovali. Dále mají ještě další 3 sourozence. Momentálně pracuje jako zdravotní sestra pouze na ranní směny už 5 let v nedalekém okresním městě, kam dojíždí autem. Momentálně žije spokojeným životem se stálým přítelem a už 5 let abstínuje.

Druhý respondent (ve výzkumu ho uvádím pod jménem Petr) prozradil, že mu je 41 let, dnes už má ženu a dvě krásné a zdravé děti, společně žijí ve velkém rodinném domě se zahradou a má skvělou práci. Celý život žil ve městě se 17 000 obyvateli, jeho otec se upil k smrti a nemá žádné sourozence. Drogy přestal užívat před patnácti lety.

3.1.Sběr materiálu

Jednotlivé rozhovory byly uskutečněny v roce 2021, po předem domluvené, časově přizpůsobené schůzce v jejich domácích prostředí, protože doma je to osobnější a jistě i příjemnější. Nehledě na to, že se jedná o velmi osobní téma. Rozhovory jsem vedla v přátelském duchu, všichni byli ochotni podrobně odpovědět na veškeré otázky. Rozhovory byly nahrávány na diktafon a poté doslovně přepsány.

4. Postup analýzy

4.1 Reflexe vlastní zkušenosti se zkoumaným tématem

Moje vlastní zkušenost s drogami není nijak markantní, z ilegálních drog mám zkušenost pouze s marihuanou. Ostatních drog jsem se vždy bála, od mala jsem totiž byla informována od rodičů, že drogy jsou absolutně nejhorší. Moji rodiče tedy nikdy žádný problém s alkoholem či drogami neměli, jsou odpůrci návykových látek a bylo pro ně nepředstavitelné, aby jejich jediná dcera, drogy užívala. Avšak ve druhém ročníku na střední škole, jsem se začala stýkat se skupinou lidí, kteří tyto zkušenosti s drogami měli a mně se neskutečně zalíbil jejich styl života (jak jim bylo všechno jedno, neměli žádné starosti, nechodili do školy, protože se jim zrovna nechtělo a podobně). Mě toto fascinovalo a nechala jsem se jimi unést, tudíž jsem občas zašla za školu. Jenomže postupem času se z občasného záškoláctví stalo záškoláctví pravidelné, protože jsem se jeden čas dostala do takové fáze, že už jsem se do školy bála jít, protože toho učiva bylo zkrátka moc. A já měla pocit, že učivo nemůžu dohnat. Začala jsem s nimi kouřit cigarety, pít alkohol a později i kouřit marihuanu. V tuto chvíli byli rodiče absolutně bezradní, protože jsem odmítala jakákoliv jejich pravidla a cenné rady. Ale nakonec jsem zásluhou dobré výchovy a svou silnou vůlí dokázala se vším přestat a navrátit svůj dosavadní život zpět k normálu, urovnala jsem si problémy ve škole a s rodinou a přestala se stýkat s těmito lidmi. Věděla jsem totiž, že tak, jako oni, rozhodně dopadnout nechci, nemít žádnou stálou práci, tudíž nemít peníze a neustále se zadlužovat. Dnes toho lituji hlavně kvůli škole, ve které jsem chvíli měla problémy a vztahu s rodiči, kteří to nesli velmi špatně. Avšak na druhou stranu mě to poměrně posunulo, uvědomila jsem si, kde mám jaké hranice a co už je příliš a myslím, že mě to jednou ovlivní i u výchovy mých dětí. Zkrátka jsem zastáncem toho, že co se má stát, to se stane

4.2 Analýza rozhovorů

4.2.1 Analýza prvního rozhovoru

Lucie: Adolescentní cesta k závislosti na droze a od závislosti na droze jako morální zápas

Luciin příběh s drogami v adolescenci je příběh původně **šťastného dítěte v chudé abstinující venkovské RODINĚ**, která však dává dětem **přísná pravidla a kontroluje je** (...a to, že jsem dojížděla dál od domova, takže jsem nebyla hlídaná tolik...). **Ztrátou rodičovského dozoru** se snaží utéct od pravidel, které má doma nastavené, tudíž má **potřebu revolty**. Rodina ovšem v jejím adolescentním světě drog nesehrála v jejich vnímání žádnou významnou roli. **RODIČE** neměli zřejmě odvalu přiznat si, že Lucie žije závislým způsobem života, omezili se na nabídku případné pomoci a strategii zákazů, které Lucie porušovala (...jednou u mě máma našla trávu a jednou taky pervitin, ale snažila jsem se bránit a lhát, že to není moje, což mi ona nejspíš samozřejmě nevěřila, ale když u mě našla tenkrát ten pervitin, tak mi nabídla pomoc, že kdykoliv budu potřebovat, tak mi pomůže, ale to bylo všechno a už jsme se k tomu nijak nevrátili... ...Problém jsem s nima měla jen skrze to, že mě nikam nechtěli pouštět, abych si mohla sehnat, protože jak už jsem říkala, byla jsem hrozně od nich hlídaná, takže největší problém byl v tom, aby mě pustili...).

Jiné prostředí pro Lucii představovala **ŠKOLA** a později zaměstnání, tedy vše, co souvisí s **PROFESIONÁLNÍM ZAŘAZENÍM ČLOVĚKA**. Lucie rozlišuje svůj vztah k tomuto prostředí v době před životem s drogami, během něho a po něm. Zásadně se změnila její motivace k jejímu fungování v tomto prostředí. Na základní škole měla výborný prospěch a zajímala se hlavně o biologii, také se zúčastnila mnoho olympiád. Díky drogám si svůj prospěch na střední škole zhoršila (*prostě jsem bažila po něčem jiném, tak jsem úplně na to učení „dlabala“ a neučila jsem se a určité se mi známky zhoršily...*). Přesto však nikdy vzhledem ke škole nepřekročila hranici k notorickému záškoláctví nebo totálního neprospěchu. Zřejmě díky tomu se tak škola stala druhým prostředím, které na její život s drogou v podstatě nijak nezareagovalo a nemělo na ni žádný vliv (*Samozřejmě jsem hákovala, ale nebylo to nějak markantní...*). Poněkud nezodpovědně se projevovala v účasti na brigádách, kde na Lucii nahlíželi jako na nespolehlivou. Nikdy však nedošlo k zásadnímu konfliktu. Teprve v souvislosti s **koncem užívání drog** popisuje Lucie svou vlastní změnu ve vztahu k profesnímu prostředí. Za klíčový moment považuje nastupující **POCIT ZODPOVĚDNOSTI** (*A taky pro mě bylo stěžejní vlastně nástup do zaměstnání, kdy už se s tím nesla určitá zodpovědnost, protože do práce člověk musí chodit pravidelně, že jo, odpočatý...*).

Třetí důležitou okolností v Luciině cestě za závislostí na drogách v adolescenci byla **SKUPINA MLÁDEŽE**. S nástupem na střední školu mění venkov za město a **fascinuje**

ji způsob života zdejší mládeže, která užívá drogy. **Snaží se být součástí** toho a začíná se **zajímat** pouze o lidi, kteří **užívají drogy**, ostatní pro ni přestávají být důležití.

Lucie v rozhovoru postupně popisuje důležité okolnosti celého **PROCESU CESTY K ZÁVISLOSTI A OD ZÁVISLOSTI**. Velký význam má v Luciině příběhu s drogami právě charakter drogové závislosti. Za spouštěcí moment přechodu k **DROZE** Lucie popisuje svůj **POCIT STUDU**, který prožívala v souvislosti se svým chováním v opilosti (*Já jsem se do té doby jenom opíjela a tak... a já jsem se vždycky v tom opilém stavu buďto pozvracela nebo jsem si nic nepamatovala a dělala jsem kraviny, pak jsem se druhý den styděla za to, co jsem dělala*). Teprve potom našla zalíbení v **tvrdších drogách**. **Vyzkoušela téměř vše**, k čemu měla přístup, ale největší potěšení objevila v **pervitinu**, považovala ho za **zábavnější způsob života** (*...jsem měla sama nad sebou kontrolu, věděla jsem, co dělám, byla jsem sebevědomá, bylo mi skvěle prostě a tenhle stav mi tak naprosto vyhovoval...*). Z občasného užívání se postupem času stalo **pravidelné**. Lucie zcela pozměnila svůj způsob života, který začal spočívat ve střídání mezi „tahem“, „dojezdem“ a poněkud normálním fungováním. Tento cyklus se opakoval každý týden (*...Převážně jsem ze začátku brala víkendově, ale občas jsem ujela i v týdnu, což se potom stávalo pravidelně, s tím, že ve čtvrtek jsem začala a v neděli jsem skončila, ale člověk je po tom prostě pondělí, úterý ještě úplně v „hajzlu“ z toho, ve středu se jakžtakž vzpamatuje, nají se, ale ve čtvrtek už jede nanovo. Takže přes ten týden jsem se spíš vzpamatovala z toho víkendovýho tahu...*).

Ke **konci užívání drog** v Luciině příběhu přispěly tři okolnosti. První z nich byl zmíněný **nástup do zaměstnání** a s ním probudivší se **POCIT ZODPOVĚDNOSTI**. S tím také souvisela **setkání se správnými lidmi** v prostředí nemocnice (*...a nějakým způsobem tam fungovat v kolektivu. Předtím se nedalo říct, že v nějakém kolektivu funguji...*). Dalším faktorem byl **nový a lepší přítel**, který ji „nestahoval“ k drogám, protože z nich sám měl spíše strach (*...Myslím si, že jsem přestala hlavně kvůli tomu, že jsem se rozešla s přítelem, který mě sebou hodně stahoval. Záhy jsem to dala dohromady s někým, kdo vlastně s drogama měl jenom takovou okrajovou zkušenost, spíš se toho bál, takže tady ten člověk mě s sebou ani nemohl stahovat...*), tedy **PARTNERSKÝ VZTAH** a s ním zřejmě spojený vztah lásky, o který by Lucie dosavadním způsobem života přišla, ačkoliv sama nijak nerozebírá, jaký vztah s novým partnerem měla.

Druhou otázkou je, jak Lucie hodnotí tuto dlouhou epizodu svého adolescentního života. Její hodnocení jednak obsahuje **ROZUMOVÉ HODNOCENÍ**, jednak se zabývá spíše svými **morálními pocity**, což lze nazvat **EMOCIONÁLNÍM HLEDISKEM**. Z rozumových hodnocení jsou důležité **výčitky**, které vzhledem k možnostem své tehdejší kariérní profesní cesty měla a kterých díky svému drogovému dobrodružství nevyužila (*...No občas si vyčítám, že kdybych se třeba líp učila, kdybych na to tenkrát nedlabala a kdybych měla nějakou lepší motivaci, tak bych třeba nemusela skončit jako zdravotní sestra, ale mohla bych dělat tamhle třeba lékaře nebo v nějakém výzkumném ústavu. Prostě nějakou práci, která by byla finančně jednak líp oceněná a jednak by byla mnohem odbornější než to, co dělám teď...*). Současně si ale uvědomuje určitou rozpolcenost ve svém hodnocení: *...a co se týče těch drog, tak na jednu stranu mi to hodně dalo, ale i hodně vzalo, dalo mi to zážitky, na které nikdy v životě nezapomenu, který byly super, ale taky mi to dalo zážitky, na které bych nejradši zapomněla a který bych nejradši smazala ...* Vzpomínka na „super zážitky“ se mísí se vzpomínkami na situace, které jsou pro ni morálně ponižující. Rozumově však dospívá i k poznání, že drogová epizoda v jejím životě měla kladný důsledek v tom, že ji celkově **zocelila**, posílila ji jako osobnost. Emocionální hledisko zahrnuje vesměs negativní pocity, v nichž převládá **stud, lítost a „naštvanost na sebe samu“** (*...No, ale to se se mnou potáhne do konce života, sama se sebou budu do konce života, takže to mě na tom štve... no..., že těch věcí, které jsem na tom dělala, teď prostě lituju.*). Oproti těmto vesměs negativním morálním pocitům vystupuje do popředí jeden, který pojmenovává Lucie především v souvislosti s nástupem do práce – **POCIT ZODPOVĚDNOSTI**.

Obecně Lucie hodnotí období adolescence jako **stresující období**, které je však velmi důležité pro budoucnost člověka, protože se v něm **rozhoduje o jeho celé budoucnosti** (*je to hodně stresující období, kdy se člověk hledá nějaký způsobem, už není dítě, ale zároveň ještě není ani dospělý.*). Z toho podle ní pramení **snaha zapadnout, někam patřit** (*Takže se snaží zapadnout nějakým způsobem. A někdy se snaží zapadnout takhle špatně... špatným směrem...*). Postupem doby u ní dochází k celkové **ZTRÁTĚ MOTIVACE** vrátit se k normálnímu životu. Tato ztráta motivace potom poznamenává i její další životní cestu, protože napravit zaváhání z adolescentní doby např. dálkovou formou studia už stojí s postupujícím věkem stále více energie (*...kdo by chtěl v pětadvaceti letech jít znova na vejšku. Spousta lidí už na to prostě nemá a jak přičichnout k penězům, tak prostě už zůstávají v práci, že jo...*)

Závěr

Výpověď Lucie tedy ukazuje, že svou adolescentní zkušenost s drogami vnímá jako **morální selhání**, na kterém se podílel zejména **pocit vyřazenosti ze světa dětí a nezařazenosti do světa dospělých**. Touhou člověka po tom **někam patřit** vysvětluje snadnost sklouznutí do **špatné party**, popřípadě **špatného partnerského vztahu**. Cítí se tedy sice **svedená svým okolím**, přesto vnímá opakovaně doprovodné zážitky a pocity zabarvené **morálně**. Významné jsou pro ni **výčitky, pocity studu, lítosti a hanby**. I když si je vědoma ambivalentnosti své minulosti: vedle negativních morálních citů se jí vybavují také **super zážitky**, ke kterým by jinak nikdy nedospěla. Díky vlastní **morální síle** (a přispění nového, lepšího partnerského vztahu) se sice z osudové závislosti na drogách vymanila, přesto však to na její další život mělo negativní důsledky, protože už nikdy nedostane příležitost k takovému profesnímu rozvoji jako v tehdejší době. Je si však vědoma toho, že z tohoto – v podstatě morálního zápasu – vyšla jako **posílená osobnost**. **Rodina a škola** na její cestě za drogou a od drogy nesehrála podle jejího vnímání žádnou podstatnou roli. Přesto se může zdát, že to pravděpodobně byla především rodina, která formovala v dětství její svědomí. To jí nakonec pomohlo nepřekročit hranici závislosti na droze a díky pocitu zodpovědnosti vrátit svůj život do normálních kolejí.

4.2.2 Analýza druhého rozhovoru

Petr: Drogy jsou zajímavé, ale nepotřebné. Jen silou vlastní vůle se jich lze zbavit

Petrův příběh s drogami v adolescenci je příběh dítěte z neúplné rodiny a se zkušeností s alkoholismem u jednoho z rodičů. Vyrůstal pouze s **matkou**, protože jeho **otec byl alkoholik** (...*moje rodina nebyla tak úplně úplná. Když jsem byl malej, tak byla, ale táta chlastal... ehm... chlastal hodně... ... pak jsem žil s mámou, táta tam nějaký čas bydlel, a pak začal bydlet na chatě...*). Přesto ale považuje svoje **dětství za šťastné**, protože většinu času trávil v přírodě, ačkoliv byl městské dítě (...*Dětství bylo fajn, bych řek. Já jsem celý život vyrůstal na tej zahradě, sice jsem byl městskej, ale z osmdesáti procent jsem vyrůstal v lese a na louce...*) Petr popisuje podrobně celý **vývoj procesu vztahu k drogám** v adolescenci. Na začátku ho ovlivnila **parta starších adolescentů**. Začal se stýkat se **staršími kluky**, kteří kouřili marihuanu a postupem času to přerostlo v **experimentování s tvrdšími drogami** (...*K drogám jsem se dostal asi tím způsobem,*

že jsem začal hodně jezdit na skejtu. V tej komunitě se tak nějak trochu hodně hulilo... Takže jsme začali hulit a chlastat, klasická pařba. A tak nějak to postupně přerostlo v experimentování s tvrdšíma drogama...)

Důležitou okolností v Petrově cestě za závislostí na drogách v adolescenci byla **SKUPINA STARŠÍCH KAMARÁDŮ** (...to vlastně začalo spíš tou partou, protože já jsem se vlastně bavil se staršími klukama...). On se jim toužil **vyrovnat**, tudíž s nimi začal kouřit marihuanu a pít alkohol. Ze začátku mu na tom **nepřipadalo nic tak hrozného** (...Na tom nic extrémně špatnýho nebylo, kor ze začátku. Prostě mi na tom nepřipadalo nic tak strašnýho. Nic tak hroznýho...). Tento způsob života ho **vyloženě bavil** (...No a Já jsem se prostě vyloženě tím bavil. A bavil jsem se tím často, teda často... furt jsme někam jezdili...). **Zvědavostí** se postupem času dostal téměř ke všemu, co bylo k sehnání (jinak jsme brali prostě všechno, no... pervitin, kokain, speed, LSD, MDMA, éter jsme čuchali, hromadu ketaminu, chodili jsme jak čápy z toho a prostě všechno možný, co tě jen napadne, samozřejmě houbičky. No a hromadu věcí, co prostě vůbec existuje a k čemu jsme měli nějaký přístup, k čemu jsme se dostali. Tak to všechno jsme vyzkoušeli. No... prostě, co bylo k sehnání, tak to jsme otestovali. Strašnou hromadu tablet, to jsem byl schopný sežrat klidně devět za večer...). Z občasného užívání se postupem času stalo **pravidelné** (...Začalo to samozřejmě víkendově. No potom to občas jako přišlo přes týden, takže já jsem ty abstáky ani tolik jako nemíval, no...) **Rodina** v této době nesehrála žádnou významnou roli v tom, že by ho odradila od pravidelného užívání drog. Jeho matka byla velmi **tolerantní vůči marihuaně**, ale měla **odpor k alkoholu a tvrdým drogám**, kvůli tomu se jejich **vztah poměrně zhoršil** (...a potom se to vlastně dozvěděla máma, takže mi chtěla pomoci. Já jsem prostě nechtěl, takže jsme měli docela jako špatný vztah, no prostě jsme se dost hádali a tak. A když jsem byl třeba zhoubovanej, tak jsem třeba čuměl dvě hodiny do lednice, tak mi nadávala, že jsem zase fetoval a tak. No, to já jsem si moc nebral... klasika, no... prostě puberták. Máma byla prostě úplně pitomá a já jsem byl prostě ten nejlepší, že jo...). Dalším problémem kvůli drogám byla **častá absence ve škole** (...No pak začali problémy ve škole, protože jsem tam prostě sem tam nedorazil, pak už spíš vůbec, takže strašný „průser“ v tý době...). V období **plného rozvoje užívání široké škály drog** užíval prakticky všechny druhy tvrdých drog i alkohol. (...) Postupné ukončení užívání drog ovlivnily zejména dva faktory: Vnímání **osudy lidí, kteří závislosti na drogách podlehli** (...že jsem viděl ty lidi kolem sebe odpadat. Viděl jsem okolo sebe lidi, kteří do toho padali...). a současně poznal nový

partnerský vztah. (*...potom vlastně kdybych nepotkal svoji současnou ženu... ehm... no... Já jsem se prostě hrozně zamiloval. Ona mě nechtěla, protože jsem ještě bral, sice ne už tak jako dřív, ale bral. Ale já jsem jí prostě chtěl a musel jsem jí mít. Takže jsem je brát přestal, stejně jsem chtěl přestat už dávno, takže to byl další důvod...*) Dnes má největší **odpor k alkoholu** a považuje ho za nejhorší drogu vůbec (*...Ten chlast je spíš tvrdá droga než měkká, prostě chlast považuju za největší svinstvo, je to společensky tolerovaný, je to na každém rohu, každá reklama. A u nás v Čechách je spíš to, že nepiješ nenormální. Já to prostě neuznávám...*). Za rozhodující pro skončení s užíváním drog ovšem Petr považuje svou **vlastní vůli** (*...každý má svojí vůli, každý má svůj rozum. A když to prostě chce brát, tak to brát bude a nikdo mu v tom nezabrání, a to samý je i s tím, že když bude chtít skončit, tak to bude muset chtít on, nikdo jiný mu to... nějaký léčení nebo něco. To bys mu musela udělat lobotomii, aby přestal. Jinak to prostě nejde*). Domnívá se i obecně, že je to hlavní faktor proto, aby mladí adolescenti nepropadli drogám. Velmi kriticky proto hodnotí postupy v léčebnách (*Prostě ten člověk musí chtít sám. Tohle léčení mě nepřijde úplně normální...*). I vlastním dětem chce zdůrazňovat jednu významnou vlastnost vlastní vůle (*...Spíš to nebudu brát tím způsobem, že to nesmíš dělat, ale spíš to nedělej, protože to nechceš dělat...*). Tuto vlastní sílu vůle považuje za velmi důležitou, protože dnes **nelze nikomu zabránit v užívání drog**. Společnost je vůči nim **tolerantní** a začínají patřit **k životnímu stylu mládeže**.

Ve **vztahu ke své životní historii** hodnotí své užívání drog poměrně kladně, protože díky tomu **získal mnoho zkušeností** a hodně ho to ovlivnilo (*...Já bych řekl, že hodně, člověk hodně rychle dospěje díky tomu a nabere hodně velký zkušenosti. Takže si myslím, že mě to ovlivnilo dost. Protože jsem si uvědomil, kde mám jaký hranice, co bylo moje tělo všechno schopný snést...*). Na druhou stranu však také uvádí **obecné hodnocení**: *... člověk si to musí uvědomit sám, že nechce fetovat, a že mu to spíš bere, než dává...*

Můžeme tedy uzavřít, že Petr považuje své adolescentní zkušenosti s drogami, a i závislostí na nich za zákonitě ve společnosti, která umožňuje jejich snadnou dostupnost a vůči jejich užívání (zejména alkoholu) je tolerantní. Tyto zkušenosti mohou být podle něho pro život člověka pozitivní, protože díky nim získá mnoho zkušeností a je to výzva k uvědomění si vlastních hranic. Jen mimoděk se také zmiňuje o negativním vlivu drog na život člověka: víc berou, než dávají a lidé, kteří nemají silnou vůli nebo se vyznačují slabostí osobnosti, jim mohou snadno podlehnout. Vlastní vůle, kterou Petr na několika místech zdůrazňuje, je kategorie morální. Na rozdíl od Lucie ale Petr netrpí pocitem lítosti,

výčitek ani studu. Důvodem může být i to, že v rámci Petrovy životní historie nehrály drogy v adolescenci takové negativní důsledky jako u Lucie. Naopak zdůrazňuje zajímavost drogových zkušeností, ale současně říká: *Drogy jsou zajímavé, ale nepotřebné.*

4.2.3 Hledání vzorců napříč respondenty

Ačkoliv Lucie pochází z poměrně chudé rodiny a Petrův otec byl těžký alkoholik, který svůj boj s alkoholem nakonec prohrál, oba považují své dětství za šťastné. Důležitou okolností v Lucčině i Petrově cestě za závislostí na drogách v adolescenci byla bezpochyby skupina starších kamarádů, kterým se chtěli nějakým způsobem vyrovnat a být jejich součástí. Z odpovědí vyplývá, že rodina byla v tuto chvíli absolutně bezmocná a nemohla v užívání drog svým dětem v žádném případě zabránit. Také byli zvědaví a bažili po vyzkoušení všeho možného, co bylo k sehnání. Tudiž téměř vše, protože jak naznačovali, drogy byly skutečně velmi snadno dostupné. U obou případů zahrálo také roli únosné zanedbávání školy. Lucii se zhoršil prospěch, Petr měl spíše problémy s docházkou. Postupně se na drogách stali závislími, aniž by si to uvědomovali, přesto si to ale nemyslí. Oba totiž brali drogu častěji než jen jednou za víkend.

Hlavní cestou opuštění drogové závislosti je především uvědomovaný morální aspekt, že oba vnímají své období závislosti na drogách také z hlediska morálního. Lucie jak rozumově, tak na úrovni pocitů, Petr zejména na rozumové úrovni. Východisko ze závislosti tedy oba vidí jako morální výzvu. Lucie si uvědomovala svou odpovědnost v zaměstnání, Petr alarmoval hlavně svou vlastní vůli. Taktéž oba zmiňují, že určitou zásluhu na jejich odchodu ze závislosti mají jejich nové životní lásky, kteří drogy spíše odmítali.

Oba víceméně hodnotí své zkušenosti s drogami kladně, je pravda, že Lucii doprovází negativní morální pocity studu a lítosti, avšak také popisuje, že ji tato zkušenost zocelila. Petr si uvědomil, kde má své hranice, které už nechce přesáhnout a mimo to díky drogám získal mnoho zkušeností, zároveň je ale považuje za zajímavé, ale nepotřebné.

5 Diskuze

Výzkumné šetření v praktické části mé bakalářské práce mě utvrdilo zejména v tom, že v období adolescence nebo v dospívání jako takovém jsou nejdůležitější vrstevníci, případně partnerské vztahy a touha zapadnout mezi ostatní, jak popisují v kapitole Adolescence. Je důležité, do jaké skupiny adolescent patří a pokud v ní chce zůstat, musí dodržovat určitá pravidla dané skupiny. Oba moji respondenti prošli takzvanou fází postupné stabilizace a fází psychického osamostatnění, jak popisují výše. U obou se také potvrdilo, že se k tvrdým drogám dostali především přes průchozí drogy, tedy alkohol a marihuanu. Lucie popisuje, že nejnebezpečnější drogu pro ni představoval pervitin, protože nad ním nejvíce ztrácela kontrolu, tudíž můžeme s poněkud větší jistotou říct, že pervitin je vysoce návykový, než jak popisují v teoretické části v kapitole Pervitin. Petr připisuje nejdůležitější složku osobnosti, která mu pomohla se z drog vymanit, právě jeho vlastní vůli, o které píšu v kapitole Závislosti. Petr též říká, že nic nemohlo zabránit tomu, aby začal brát drogy, protože společnost je tímto „prošpikovaná“, zřejmě i za předpokladu jakékoliv prevence. Také se shodli v tom, že droga pro ně byla velmi snadno dostupná, což se neshoduje s mými úvahami v podkapitole Společnost a prostředí a v kapitole Možná prevence.

6 Závěry plynoucí z výzkumu

Na výzkumné podotázky, které se objevují na začátku praktické části mé práce, můžeme odpovědět takto:

Podstatné specifické okolnosti pro cestu k užívání drog mohou být zejména změna přátel, ať už se jedná o přestup na střední školu či o nový styl zábavy (jezdění na skateboardu). Noví, často starší adolescentní kamarádi již s návykovými látkami zkušenosti mají a mladému člověku se snadno zalíbí „nový“ styl života, snaží se dostat do komunity a touží po experimentování. V tomto prostředí se snadno dostane přes alkohol k tvrdším drogám jako je třeba heroin, i když s heroinem nemají adolescenti až tak velkou zkušenost díky jejich negativnímu účinku. Ze začátku na tom nemusí vidět nic špatného, baví je tento způsob života a zkrátka tím žijí. V důsledku toho se ovšem přestanou zajímat o jiné skupiny lidí, kteří drogy neužívají, tyto lidé pro ně začnou být absolutně bezvýznamní. Zhorší se jim docházka a prospěch ve škole, a zhorší se zákonitě i jejich vztah s rodiči kvůli drogám. Přestože užívají drogu stále častěji, nemají pocit, že by byli na droze závislí.

Užívání drog tyto lidi ovšem pro **další život velmi ovlivní**, a to jak negativně, tak v jejich vnímání i pozitivně. Už jenom v tom, že si uvědomí své hranice, nabudou zkušenosti a rychleji dospějí. Jindy mohou této zkušenosti litovat, protože si myslí, že kdyby se lépe učili, mohli by mít mnohem lepší práci a vyšší finanční ohodnocení v pozdějším dospělém životě, též se stydí za to, co v rámci užívání drog všechno dělali. Tuto životní kapitolu by nejraději vytěsnili ze svého života. I přesto hodnotí dobu, kdy droze začali odolávat, jako dobu, kdy je to zocelilo.

Od drog se musí dostat „každý sám za sebe“, především svou vlastní vůlí, např. rozchodem s přítelem, který drogy užíval, nebo za pomoci nalezení nové životní lásky, která drogy odmítá, či nástupem do zaměstnání, kde nastupuje i jistá zodpovědnost a změna kamarádů či přátel.

Obecně uvažují o současné společnosti jako o společnosti, ve které je moderní fetovat, v adolescenci se člověk snaží zapadnout do nějaké skupiny, chce někam patřit, někdy se ale nechá stáhnout špatnou partou lidí a nedostane se tam, kam chtěl, po čem původně toužil. A i když v budoucnosti mohou negativní vklad do života v adolescenci plně

užívání drog vyrovnat, dospívají zpětně sami k tomu, že droga je sice zajímavá, ale nepotřebná a víc bere, než dává.

Závěr

V této bakalářské práci jsem se zabývala pohledem dospělých lidí na vliv drog v období jejich vlastní adolescence. V teoretické části práce jsme se dozvěděli, že adolescence je období, kdy jsou pro mladého člověka velmi důležité partnerské a vrstevnické vztahy. Adolescent v tomto období opouští základní školu a volí si na jakou střední školu půjde, tudíž si vybírá celoživotní zaměření. Následně nastupuje do prvního zaměstnání nebo pokračuje studiem na vysoké škole. Mladý člověk má potřebu vše vyzkoušet, nechce se v ničem omezovat, odmítá zodpovědnost a touží po svobodě. Dále jsem se věnovala otázce, jak se dělí návykové látky, jaké mají účinky, proč mají adolescenti tendenci drogu užívat a jaká existuje případná prevence.

V praktické části jsem pomocí kvalitativní výzkumné sondy zjistila, že dotazované osoby začaly užívat drogy v adolescenci hlavně kvůli změně přátel, kteří je již užívali. Nakonec ale dokázali silou vlastní vůle, pocitem zodpovědnosti a příchodem nové životní lásky tuto drogovou závislost opustit. Na jednu stranu užívání drog litují, protože kdyby návykovým látkám nepropadli, mohli by dostudovat a najít si lépe finančně ohodnocenou práci, zároveň si ale myslí, že je to zocelilo, vědí, kde mají své hranice a nabrali mnoho zkušeností.

Výzkumné šetření v mé bakalářské práci pro mě bylo časově hodně náročné, snažila jsem se totiž najít správné respondenty, kteří se z drog dostali sami, a ne za pomoci léčebných zařízení, a to skutečně nebylo jednoduché. Nemile mě totiž překvapilo, kolik lidí v mém okolí je závislých na návykových látkách a jejich závislost stále trvá. Jiným způsobem to podporuje nedůležitější závěr z mého zkoumání, že užívání drog v adolescenci je kromě jiného také otázkou morálního selhávání mladých lidí, ale i morální síly, kterou musí prokázat, když se od nich v dalším životě odpoutávají.

Seznam použité literatury

Tištěné zdroje

FLEISCHMANN, O. *Problematika primární prevence abúzu drog*. In Prevence sociálně patologických jevů. Ústí nad Labem: UJEP, 1999.

GOODYER, P. *Drogy+teenager*. Přeložil Romana KUNCOVÁ. Praha: Slovanský dům, 2001. 80-86421-44-9

HAJNÝ, M. *O rodičích, dětech a drogách*. Praha: Grada, 2001. Pro rodiče. ISBN 80-247-0135-9

HENDL, J. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. 1. vyd. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7367-040-2

JANÍK, A. DUŠEK, K. *Drogy a společnost*. Praha: Avicenum, 1990. Život a zdraví (Avicenum). ISBN 80-201-0087-3

KALINA, K. et al. *Drogy a drogové závislosti 2: mezioborový přístup*. Praha: Úřad vlády České republiky, 2003. ISBN 80-86734-05-6

Kolektiv autorů sdružení SANANIM. *Drogy: otázky a odpovědi: (příručka pro rodinné a pomáhající profese)*. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-223-2

MIOVSKÝ, M., *Kvalitativní přístupy a metody v psychologickém výzkumu*. 3. vyd. Praha: Grada, 2006. ISBN 80-247-1362-4

NEŠPOR, K. CSÉMY, L. *Alkohol, drogy a vaše děti: jak problémům předcházet, jak je včas rozpoznat a jak je zvládat*. 2. rozš. vyd. Praha: Sportpropag 1994. ISBN: (Brož.)

NEŠPOR, K. *Vaše děti a návykové látky*, 1. vyd. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-515-6

ŘIHÁČEK, T. ČERMÁK, I. HYTYCH, R. *Kvalitativní analýza textů: čtyři přístupy*. Brno: Masarykova univerzita, 2013. ISBN 978-80-210-6382-2

SINELNIKOV, V. SLOBODČIKOVOVI, L. a S. *Závislosti – jak je překonat*. 1. vyd. Bratislava, 2015. ISBN 978-80-8100-436-0

ŠVARŤÍČEK, R. ŠEĐOVÁ, K. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-313-0

URBAN, E. *Toxikománie*. Vyd. 1., Praha: Avicenum, 1973

VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie, Dětství, dospělost, stáří*. 1. vyd. Praha, 2000. ISBN 80-7178-308-0

Internetové zdroje

Informační portál o drogách a návykových látkách. Navykovelatky.cz [online]. 2017 [cit. 2018-06-09]. Dostupné z: <http://navykovelatky.cz/>

KACHLÍK, Petr. *Návykové látky, rizika jejich zneužívání a možná prevence. Zkola.cz* [online]. Brno, 2003 [cit. 2018-06-12]. Dostupné z: <https://www.zkola.cz/rodice/socpatologjevy/zavislosti/Stranky/Z%C3%A1vislost-obecn%C4%9B---Petr-Kachl%C3%ADk-N%C3%A1vykov%C3%A9-l%C3%A1tky,-rizika-jejich-zneu%C5%BE%C3%ADv%C3%A1n%C3%AD-a-mo%C5%BE%C3%A1-prevence.aspx/>

Klinika adiktologie 1. LF UK a VFN v Praze. *Adiktologie.cz* [online]. Praha [cit. 2019-01-16]. Dostupné z: <https://www.adiktologie.cz/co-je-prevence>

Klinika adiktologie 1. LF UK a VFN v Praze. *Adiktologie.cz* [online]. Praha [cit. 2019-01-16]. Dostupné z: Rozhovor jako evaluační nástroj – Klinika Adiktologie

PECINA, Tomáš. *Návyková látka. Iuridictum.pecina.cz* [online]. 2017 [cit. 2018-06-06]. Dostupné z: https://iuridictum.pecina.cz/w/N%C3%A1vykov%C3%A1_1%C3%A1tka

Přílohy

Příloha I. Přepis prvního rozhovoru.....	1
Příloha II. Přepis druhého rozhovoru.....	7
Příloha III. Analýza prvního rozhovoru.....	12
Příloha IV. Analýza druhého rozhovoru.....	17

Příloha I. Přepis prvního rozhovoru

- **Jaké specifické okolnosti ve tvém osobním životě/historii byly při užívání drog podstatné?**

„Tak pro mě to byl asi přestup ze základní školy na střední. Jednalo se u mě o velkou změnu, protože jsem úplně změnila kolektiv lidí, se kterými jsem se stýkala, najednou jsem se začala stýkat s lidmi, který byli o něco starší než já, většina z nich už ty drogy brala, že jo. A já jsem se snažila nějakým způsobem.... Pro mě to bylo hrozně fascinující a hrozně jsem chtěla být jakoby součástí toho, a to mě asi ovlivnilo nejvíc... ta změna kolektivu prostě, a to, že jsem dojížděla dál od domova, takže jsem nebyla hlídána tolik. Další věc, která mě ovlivnila bylo to, že mý rodiče nás se ségrou, mým dvojčetem, hodně hlídali, protože já jsem nejmladší dítě a... hm... Myslím si, že ty děti, který byli nejvíc hlídány, tak ty mají taky velký sklon k tomu, takhle nějakým způsobem revoltovat, protože se tím snaží utéct od nějakých pravidel, který mají doma nastavený a tak. No a ty holky, se kterými jsem se bavila na základce, tak jsem pak úplně přestala, protože ty pro mě přestaly být zajímavý, takže se mi nějakým způsobem ze svého tehdejšího života vyřadila, a naopak jsem se obklopovala lidmi, kteří, to brali... že jo... hm... takže ty pro mě byly zajímavý... Já, když jsem si třeba vybírala týpky... kluky... no tak ty, co nic nebrali, ty pro mě absolutně nebyly zajímavý, ty mě nezajímali, mě zajímali jenom ti, kteří prostě něco brali. A ještě abych se vrátila k těm holkám na základce, tak když si vzpomenu na úplně ty nejlepší, tak ve stálém styku jsem asi jenom s jednou z nich, jinak většina z nás se tak jako rozprskla různě po okrese a po kraji a spíš už si jedou svoje životy... no... a co se týče střední, tak s těma holkama, se kterými jsem taky blbla, tak většina z nich se zklidnila a s nimi teda v kontaktu sem. Všechny jsme už v pohodě.“

- **Měla tvoje rodina někdy problém s alkoholem nebo drogami?**

„Naši s ničím takovým problém neměli, dá se říct, že to jsou defakto abstinenti, akorát můj starší bratr kouří marihuanu, ale s tím mám špatný vztah, nikdy jsme se moc nebavili, takže to rozhodně nebyl žádný můj příklad nebo vzor, já jsem se kamarádila úplně s jinou partou lidí, takže to, jakej on si žil život šlo úplně mimo mě.“

- **Jaké bylo tvoje dětství?**

„Dá se říct, že se považuju za šťastný dítě, který mělo skoro všechno, co si mohlo přát, ale v rámci možností jakoby chudší rodiny, protože naši měli pět dětí a nemohli si dovolit jet na dovolenou, nemohli si dovolit spoustu věcí, protože na to prostě neměli, uživit pět dětí není sranda, zvlášť když nejsou vyučení, takže ty platy nemají úplně moc vysoký, ale můžu říct, že i tak jsem měla dětství hezký. Akorát jak jsme byli poslední děti, ale to už jsem říkala, takový ty „vypiplaný“ tak nás ty rodiče strašně hlídali a často si mysleli, že v patnácti letech jsme ještě naprostý děti... vlastně i v osmnácti. Co se týče základky, tak tam mě strašně bavila biologie a měla jsem jí vlastně i jako koníček, byla jsem takový amatérský biolog-ornitolog, to mě šíleně bavilo, ale vzhledem k tomu, že je to takový ne moc častý koníček, tak jsem za něj spíš sklízela posměch a nepochopení, takže jsem se za to spíš styděla a ve finále i kvůli tomu jsem se v tom dál ani nerozvíjela. Ale ve škole jsem se zúčastnila hromady olympiád, třeba biologický, chemický. V tý biologický jsem byla hodně dobrá, to jsem vlastně postoupila i do krajského kola dvakrát, kde jsem dvakrát po sobě vyhrála, jednou jsem byla na druhém místě, jednou i na prvním místě, což bylo super, ale na střední, jak jsem zmiňovala ten přechod na tu jinou školu a s tím jakoby tu jinou situaci, která mě k tomu dovedla, tak na střední už jsem na to „prděla“, už jsem se žádným koníčkům nevěnovala, přednost měli jiné věci. Ehm... Dá se říct, že mě strhla změna přátel a změna školy, prostě změnil se kolektiv, ty lidi byli jiní, já jsem se snažila nějaký způsobem ne mezi ně zapadnout, ale být jejich součástí a k tomu tohle prostě patřilo a na druhou stranu mě to hrozně fascinovalo a chtěla jsem to prostě poznat a když člověk něco chce a jde si za tím, tak se mu to prostě splní.

- **Jakou drogu si zkusila jako první?**

O přestávkách jsme vlastně kouřili cigára, že jo a o volných hodinách a po škole jsme chodili na pivo, protože v tom městě, kde jsem studovala byla jedna hospoda, kde nalívali nezletilým patnáctiletým, takže to nás samozřejmě lákalo, s tím, že pak se do toho přidala marihuana a zbytek. První tvrdší věc, kterou jsem vyzkoušela byly lysohlávky, ale to mě zase až tak moc neovlivnilo, nejvíc mě ovlivnil pervitin, protože mi po něm bylo hrozně dobře. Já jsem se do té doby jenom opíjela a tak... a já jsem se vždycky v tom opilém stavu buďto pozvracela nebo jsem si nic nepamatovala a dělala jsem kraviny, pak jsem se druhý den styděla za to, co jsem dělala. U toho pervitinu to bylo ale úplně jiný, protože v tu chvíli jsem měla sama nad sebou kontrolu, věděla jsem, co dělám, byla jsem

sebevědomá bylo mi skvěle prostě a tenhle stav mi tak naprosto vyhovoval, že mě to začalo úplně šíleně bavit i za cenu těch dojezdů. U toho záleželo, kolik jsem si toho dávala, na tom množství, když jsem si dala trochu, tak ten dojezd nebyl prakticky ani pociťovatelný, ale když jsem jela tak tři, čtyři dny, tak pak jsem byla další dva dny... jakože v háji, no. A jak jsem vyzkoušela ten pervitin, tak pak už jsem se nebála ničeho, zkoušela jsem všechno možný, vyzkoušela jsem extáze v tabletách, MDMA, kokain, po tom mi bylo dobře, ale pořád jakoby jak jsem zjistila, že nejvíc tady z toho mi fakt dává ten pervitin, tak mi ostatní drogy nepřipadali tak dobrý, šla jsem vyloženě hlavně po to pervitinu, s tím, že mi kokain skoro nic nedělal, oni to tak totiž mívají tyhle lidi... Hm... Dál jsem zkoušela syntetický opiáty, různé léky jsme sháněli z nemocnice třeba lexauriny, diazepamy a spoustu dalších. I jsem teda vyzkoušela makovinu, což je něco jako herák, je to prostě výtažek z těch makovic, ale potom mi bylo hrozně špatně, zvracela jsem, a to mi za to nestálo, pak mi potom bylo špatně asi tři dny. Nebo jako mně bylo dobře, ale pořád jsem zvracela a prostě jsem si řekla, že tohle teda ne. Extázi jsem brala taky poměrně pravidelně, protože skoro každý víkend jsem jezdila na různé technoparty a tam se tyhle drogy jeli dost, takže jsem neměla ani problém je sehnat, protože tam je to jenom o tom, že každou chvíli za mnou někdo chodil, jestli něco nechci... Jinak jsem si sháněla od kamarádů, a pak mě hodně ovlivnilo, že jsem v osmnácti letech potkala staršího přítele, kterej tady k tomu měl strašně snadný přístup a přes něj jsem se vlastně dostala k většině drogám, který jsem kdy zkusila. Převážně jsem ze začátku brala víkendově, ale občas jsem ujela i v týdnu, což se potom stávalo pravidelně, s tím, že ve čtvrtek jsem začala a v neděli jsem skončila, ale člověk je po tom prostě pondělí, úterý ještě úplně v „hajzlu“ z toho, ve středu se jakžtakž vzpamatuje, nají se, ale ve čtvrtek už jede nanovo. Takže přes ten týden jsem se spíš vzpamatovala z toho víkendovýho tahu.“

- Měla jsi někdy pocit, že jsi na droze závislá?

„Myslím si, že ne... spíš... hm... Myslím si, že ne, protože mě to vlastně bavilo a já jsem na tom neviděla úplně nic špatnýho, prostě jsem tím žila, no. A co se týče závislosti jako takový, několikaletý a dlouhodobý, tak na to je asi nejhorší pervitin, protože tam je silná psychická závislost, že jo, to víme všichni. Ale pak, co se týče nějakýho rizika dávkování a tak, tak jsou hodně nebezpečný extáze a určitě herák, toho se dá hodně snadno a rychle

předávkovat. A nejničivější je podle mě závislost na heroinu a s tím já mám jenom jednorázovou zkušenost, takže nevím. Ale mě osobně nejvíce oslovil pervitin, protože ten byl z hlediska toho, když se na to teď kouknu zpětně, tak pro mě asi představoval největší nebezpečí, protože nad tím jsem asi nejvíc ztrácela kontrolu. A jednou jsem měla hodně špatný zážitek, to bylo na extázi, kdy jsem snědla asi 3 na technoparty, a pak po tý třetí už jsem si vůbec nic nepamatovala. A můj tehdejší přítel mě našel někde na nějakém gauči, kde jsem se prej válela po nějakých týpkách, který mě osahávali prostě a já jsem o sobě vůbec nevěděla, on mě tam takhle našel. A druhý den jsem si vůbec nic nepamatovala. Takže jsem si chvilku říkala, že tohle už je moc a už to nechci v životě zažít.“

- Věděli o tom rodiče, dozvěděli se to?

„Hm... Myslím si, že o tom věděli, ale nic mi nikdy neřekli, jenom něco tušili, protože jim to muselo být jasné, protože já jsem po nocích nespala... hm... ten dojezd na mě byl taky určitě poznat si myslím a jednou u mě máma našla trávu a jednou taky pervitin, ale snažila jsem se bránit a lhát, že to není moje, což mi ona nejspíš samozřejmě nevěřila, ale když u mě našla tenkrát ten pervitin, tak mi nabídla pomoc, že kdykoliv budu potřebovat, tak mi pomůže, ale to bylo všechno a už jsme se k tomu nijak nevrátili. Problém jsem s nima měla jen skrze to, že mě nikam nechtěli pouštět, abych si mohla sehnat, protože jak už jsem říkala, byla jsem hrozně od nich hlídaná, takže největší problém byl v tom, aby mě pustili, abych mohla jet třeba na to techno, abych mohla jít támhle za těma kámošema si dát a tak, ale ve finále člověk, když chce, tak si to vždycky nějak zařídí a vždycky mi to nějakým způsobem procházelo.“

- Zhoršil se nějak tvůj prospěch ve škole?

„Zhoršil na základce jsem měla samé jedničky, nikdy jsem neměla dvojku, ale to bylo tím, že tam bylo jednoduchý učivo, jak jsem nastoupila na střední, tak to učivo začalo být složitější a mně došlo, že bez učení, bez každodenního učení už ty jedničky mít nebudu a jelikož už jsem trávila svůj volný čas jinak, prostě jsem bažila po něčem jiném, tak jsem úplně na to učení „dlabala“ a neučila jsem se a určitě se mi známky zhoršily, když to

řeknu takhle. Hm... do školy jsem chodila jakžtakž pravidelně, za školu jsem zašla občas. Neměla jsem nějakým způsobem velký problémy s docházkou, tady v tom jsem byla poctivý člověk, dá se říct. Samozřejmě jsem hákovala, ale nebylo to nějak markantní. Horší to bylo spíš na brigádě, tam jsem nechodila celkem pravidelně, já jsem začala chodit na brigády hnedka v patnácti letech, protože naši neměli moc peněz, aby nám dávali kapesní a já ty peníze prostě pak potřebovala na jiný věci, že jo. No a tam se mi prostě stávalo, že jsem nepřišla, chodila jsem tam hlavně o víkendech a ty víkendy jsem mívala kritický, takže se často stalo, že jsem prostě do té práce vůbec nešla, že jsem se omluvila s nějakou kravinou, ale nešla jsem tam právě kvůli tomu, že třeba předchozí den jsme jeli na techno a zůstávali jsme tam i další den, nebo, že jsem prostě nebyla schopná tam jít. No a pak, když se to stalo už poněkolikrát, tak začaly být takový opatrný, ale nějak se v tom jako nehrabali, pořád jsem byla brigádník, kterej je zas až tolik nezajímá, ale to, že jsem občas nepřišla, tak asi mě měli už za nespolehlivého člověka.“

- **Jak ovlivnila tahle tvoje zkušenost v adolescenci tvoji současnou dospělost?**

„Uh... Hm... To je těžká otázka, ty jo... No občas si vyčítám, že kdybych se třeba líp učila, kdybych na to tenkrát nedlabala a kdybych měla nějakou lepší motivaci, tak bych třeba nemusela skončit jako zdravotní sestra, ale mohla bych dělat tamhle třeba lékaře nebo v nějakém výzkumném ústavu. Prostě nějakou práci, která by byla finančně jednodušší a jednodušší by byla mnohem odbornější než to, co dělám teď. No a co se týče těch drog, tak na jednu stranu mi to hodně dalo, ale i hodně vzalo, dalo mi to zážitky, na které nikdy v životě nezapomenu, který byly super, ale taky mi to dalo zážitky, na které bych nejradši zapomněla a který bych nejradši smazala nebo bych se tam vrátila a snažila bych se to napravit, občas nad tím právě takhle přemýšlím, vracím se k tomu, protože tyhle ty věci ještě třeba nemám v sobě úplně dořešené. A to si myslím, že mě trochu užívá, no. Že se de facto stydím za to, co jsem dělala. No, ale to se se mnou potáhne do konce života, sama se sebou budu do konce života, takže to mě na tom štve... no... že těch věcí, kterých jsem na tom dělala teď prostě lituju, no. Třeba ta scénka, jak u mě máma našla to piko, tak to bylo vyloženě trapný, já byla strašně sjetá, takovýhle lampy a ona u mě zrovna našla pytel, takže jí to muselo být jasný... To je prostě okamžik, který bych nejradši vymazala, protože to bylo fakt trapný, lituju toho a strašně se stydím... fakt strašně. Nebo třeba to, že jsme z jedné akce ujžděli totálně sjetý „fízlům“, který nás pak chytli a kvůli tomu jsme byli na výslechu... a takovýhle průsery prostě, hroty s kriminálkou a tak, no.“

- **Kdy a co tě donutilo s užíváním přestat?**

„Myslím si, že jsem přestala hlavně kvůli tomu, že jsem se rozešla s přítelem, který mě sebou hodně stahoval. Záhy jsem to dala dohromady s někým, kdo vlastně s drogama měl jenom takovou okrajovou zkušenost, spíš se toho bál, takže tady ten člověk mě s sebou ani nemohl stahovat. A taky pro mě bylo stěžejní vlastně nástup do zaměstnání, kdy už se s tím nesla určitá zodpovědnost, protože do práce člověk musí chodit pravidelně, že jo, odpočatý a nějakým způsobem tam fungovat v kolektivu. Předtím se nedalo říct, že v nějakém kolektivu funguji. Takže s tou zodpovědností přišlo zároveň i to, že už to vlastně nechci ve svém životě a snažila jsem se najít nějakou náhradu, jak ten volný čas prostě zabít, no. Takže jsem začala hodně sportovat, hodně to pro mě znamená, velmi ráda běhám, posiluju, hlavně s váhou vlastního těla, ráda se setkávám s přáteli, ale ty už si spíš vybírám, když to takhle řeknu. Snažím se stýkat jenom s určitýma lidma, se kterýma je mi dobře, který jsou schopni mě nějakým způsobem obohatit a který mě nestahují s sebou. Už je to 5 let, co jsem čistá s tím, že ale příležitostně piju alkohol, teda jestli se tomu tak dá říkat, třeba jednou do měsíce si dám dvě skleničky vína a kouřit jsem přestala úplně.“

- **Jak vnímáš obecně vliv drogové závislosti v adolescenci na životě člověka?**

„Myslím si, že ten vliv je markantní, protože v období adolescence se tomu dospívajícímu formuje nějakým způsobem osobnost... nějakým způsobem se rozhoduje o celém jeho životě. V období adolescence člověk jde na střední školu, maturuje, volí si, na kterou vysokou školu půjde studovat... ehm... volí si vlastně svoje celoživotní zaměření a je to období, kdy by se měl rozhodovat sám o sobě. A když se do toho přimíchá tohle, tak si myslím, že ten člověk potom nedosáhne toho, čeho chtěl. A ono na jednu stranu, je to hodně stresující období, kdy se člověk hledá nějakým způsobem, už není dítě, ale zároveň ještě ani není dospělý. Takže on nepatří de facto nikam a tohle toho člověka taky hodně ovlivní, protože neví, kam patří. Takže se snaží zapadnout nějakým způsobem. A někdy se snaží zapadnout takhle špatně... špatným směrem. Takže abych to shrnula prostě pár větami. Tak ten vliv je tam podle mě takový, že člověk ztratí motivaci do nějakýho normálního života, že jde třeba v patnácti na střední školu s tím, že bude doktor, ale potom ho někdo začne stahovat a on nějakým způsobem začne blbnout, školu nedodělá, protože tam nechodí, neučí se a skončí jako zedník někde... ehm... s nulovým vzděláním a s nulovou motivací na tom cokoliv změnit, protože kdo by chtěl v pětadvaceti letech jít

znova na vejšku. Spousta lidí už na to prostě nemá a jak přičichnout k penězům, tak prostě už zůstávají v práci, že jo.“

- Jak tedy dnes zpětně hodnotíš užívání drog?

„Myslím si, že to bylo takové šílené období mého života, který mi přineslo hodně špatných zážitků, často byli až stresující a traumatické, který bych už v životě nechtěla znovu zažít a lituji, že jsem je vlastně zažila. Ale na druhou stranu si myslím, že mě to docela zocelilo.“

Příloha II. Přepis druhého rozhovoru

-Jaké specifické události byli v tvém osobním životě/historii při užívání drog podstatné?

„No... takže ti to řeknu asi úplně od začátku, že jo? Takže moje rodina nebyla tak úplně úplně. Když jsem byl malej, tak byla, ale táta chlastal... ehm... chlastal hodně. A chlastal proto, že jeho otce vlastně zavřeli komunisti... a on tam umřel. Táta to nějak neunesl, takže prostě z toho lil. Takže moje rodina byla taková polovičatá, táta na nás dost házel „kakáč“, když to řeknu slušně, tak se máma s tátou rozvedli... samozřejmě, že jo. Takže pak jsem žil s mámou, táta tam nějaký čas bydlel, a pak začal bydlet na chatě. K drogám jsem se dostal asi tím způsobem, že jsem začal hodně jezdit na skejtu. V tej komunitě se tak nějak trochu hodně hulilo... Takže jsme začali hulit a chlastat, klasická pařba. A tak nějak to postupně přerostlo v experimentování s tvrdšíma drogama.“

- Jaké bylo tvoje dětství?

„Dětství bylo fajn, bych řek. Já jsem celej život vyrůstal na tej zahradě, sice jsem byl městskej, ale z osmdesáti procent jsem vyrůstal v lese a na louce. Ale k těm drogám... ehm... to vlastně začalo spíš tou partou, protože já jsem se vlastně bavil se staršími klukama. Mně bylo zhruba asi jedenáct a jim bylo sedmnáct, osmnáct. Já jsem se jim chtěl jen nějakým způsobem vyrovnat, takže jsem začal kouřit marihuanu s nima a pít alkohol. Cigára jsem teda jako moc nekouřil. Ale ještě k tomu alkoholu. No tak alkohol je společenská droga, je to vlastně v dnešní společnosti naprosto normální, že ho ta společnost tak bere. Takže u nás je spíš nenormální nechlastat. Takže jsme prostě chlastali, no. Takže tím hlavním důvodem byli kamarádi a jako zvědavost, samozřejmě,

že jo... Na tom nic extrémně špatnýho nebylo, kor ze začátku. Prostě mi na tom nepřípadalo nic tak strašnýho. Nic tak hroznýho. A potom... už po deseti, patnácti letech hulení, jsem z toho měl poměrně schízny. Protože když člověk hulí hodně, tak to tomu člověku mění psychiku, docela dost bych řekl. Trošku to ten mozek prostě otupuje. A já jsem z toho měl prostě depky potom, no. Jako třeba i bylo spoustu špatných tripů, že jo. Třeba když jsem „sežral“ čtyři tripy na czechtecku a našli mě s pěnou u pusy a nepamatoval jsem si den a noc, tak to беру jako docela divnej zážitek. Takový jako horší tripy bejvali vždycky, hlavně když tam špatný lidi kolem sebe máš, tak máš prostě divný stavy, že jo. Ale nebylo to rozhodně jako dnešní mládeže, že si volají sanitky, mý kamarádi svoje špičky uměli kontrolovat. A vlastně začal jsem tím hulením, alkoholem, až to vlastně skončilo heroinem, ale to jsme si dávali fakt jen párkrát, ale úplně vím, proč jsou na tom ty lidi závislý, to je prostě super věc... fakt těžká zvěř, akorát to teda není úplně společenská droga, a pak se z toho člověk akorát „pokadí a počůrá“ když to potom skončí... a to už teda není úplně společenský. Ale ty stavy jsou na tom dost, jak bych to řekl, prostě zajímavý. Ale úplně vím, proč jsou na tom ty lidi závislí, to je prostě úplnej brutální opíát z hrubýho zrna, ale s takovýma euforickýma stavama, že to je prostě masakr... prostě vím, proč na tom jsou závislý hlavně ty slabší osobnosti teda. No a jinak jsme brali prostě všechno, no... pervitin, kokain, speed, LSD, MDMA, éter jsme čuchali, hromadu ketaminu, chodili jsme jak čápy z toho a prostě všechno možný, co tě jen napadne, samozřejmě houbičky. No a hromadu věcí, co prostě vůbec existuje a k čemu jsme měli nějaký přístup, k čemu jsme se dostali. Tak to všechno jsme vyzkoušeli. No... prostě, co bylo k sehnání, tak to jsme otestovali. Strašnou hromadu tablet, to jsem byl schopný sežrat klidně devět za večer. Já jsem se prostě vyloženě tím bavil. A bavil jsem se tím často, teda často... furt jsme někam jezdili. Začalo to samozřejmě víkendově. No potom to občas jako přišlo přes týden, takže já jsem ty abstáky ani tolik jako nemíval, no. No právě taky kvůli tomu, že oni jsou ty drogy vůbec jako hrozně snadno dostupný, že jo. Takže hlavně teda marihuana, kterou jsem potom i pěstoval, takže jsem s tím kšeftoval a dá se to potom vyměnit úplně za cokoliv. Je to prostě komunita. No a potom se to vlastně dozvěděla máma, takže mi chtěla pomoci. Já jsem prostě nechtěl, takže jsme měli docela jako špatný vztah, no prostě jsme se dost hádali a tak. A když jsem byl třeba zhoubovanej, tak jsem třeba čuměl dvě hodiny do lednice, tak mi nadávala, že jsem zase fetoval a tak. No, to já jsem si moc nebral... klasika, no... prostě puberták. Máma byla prostě úplně pitomá a já jsem byl prostě ten nejlepší, že jo. Ale naopak moje máma je velice chytrá žena, je to vysokoškolačka a vzhledem k tátovi, jak věděla prostě, že chlast je úplný zlo,

tak to hulení tak nějak víceméně brala, když bylo teda v určitý míře, ale ty drogy byly horší. Ale to hulení prostě brala. Jako že je to lepší, než kdybych chodil domů denně vylitej, což viděla u mýho otce, že jo? No pak začali problémy ve škole, protože jsem tam prostě sem tam nedorazil, pak už spíš vůbec, takže strašný „průser“ v tý době, ale nakonec jsem se dal do kupy, dokonce jsem se pak dostal i na vejšku, kterou jsem úspěšně dostudoval a teď jsem spolumajitelem jedny velky firmy, takže si myslím, že dobrý. Takže jsem pak ty drogy u konce střední hodně omezil, ale stejně jsem si sem tam o víkendu dal, ale už ne v takový míře. No a definitivně jsem s tvrdýma drogama přestal před patnácti lety, s hulením zhruba tak před 10 lety a u chlastu tak osm. Ten chlast je spíš tvrdá droga než měkká, prostě chlast považuju za největší svinstvo, je to společensky tolerovaný, je to na každým rohu, každá reklama. A u nás v Čechách je spíš to, že nepiješ nenormální. Já to prostě neuznávám. Právě všichni se mě ptají: Proč jako nepiješ, ty řídíš? Ne, já prostě nechci. Tak jsi nemocný? Ne, já prostě nechci. Tak jsi abstinent, ty jsi byl na léčení? Ne nebyl. Tak proč nepiješ? No, protože prostě nechci. Tak seš divnej? No, asi jo. Takže asi takhle, takhle to prostě funguje v Čechách.“

- Jak ovlivnila tahle tvoje zkušenost v adolescenci tvoji současnou dospělost?

„Já bych řekl, že hodně, člověk hodně rychle dospěje díky tomu a nabere hodně velký zkušenosti. Takže si myslím, že mě to ovlivnilo dost. Protože jsem si uvědomil, kde mám jaký hranice, co bylo moje tělo všechno schopný snést, takže to беру jako takový plusový body, ale mělo to právě spoustu negativních zážitků, jako například v podobě toho, že jsem viděl ty lidi kolem sebe odpadat. Viděl jsem okolo sebe lidi, kteří do toho padaly. No a jak říkám byly hodně špatný tripy, ale když si vybereš správný lidi, správnou společnost, se kterou se cítíš dobře, tak to nikdy nebylo nic špatnýho, všechno právě záleží na tom dobrém kolektivu a když ten kolektiv je opravdu dobrý, tak když bereš například halucinogeny, tak ty halucinace jsou dobrý prostě... ehm... a hlavně zvladatelný. Já jsem si prostě ty stavy chtěl užít, uvolnit se, odpoutat se od tý reality a zažít jakoby nový zážitky, jako říkám byli špatný tripy, že to bylo nepříjemný, hnusný, ale to je bohužel lidská vlastnost, že ty špatný věci mozek vytěsni, takže já si na to úplně moc nepamatuju. No a potom vlastně kdybych nepotkal svoji současnou ženu... ehm... no... Já jsem se prostě hrozně zamiloval. Ona mě nechtěla, protože jsem ještě bral, sice ne už tak jako dřív, ale bral. Ale já jsem jí prostě chtěl a musel jsem jí mít. Takže jsem je brát

přestal, stejně jsem chtěl přestat už dávno, takže to byl další důvod jakoby. Já jsem jí teda taky nebyl úplně lhostejný, ale nechala mě v tom ještě vymáchat, takže asi po půl roce, co jsem byl už opravdu čistý jsme to dali oficiálně dohromady. Ted' jsme spolu, máme spolu dvě krásný a zdravý děti, velké barák a jsme šťastný.“

- Myslíš, že mohlo něco zabránit tomu, aby si drogu nezačal užívat.

„Nemyslím si, to bych musel žít na Měsíci asi. Protože tahle společnost je tím prošpikovaná to ať chceš nebo nechceš. Myslím si, že máš kolem sebe lidi, kteří fetujou a ani o tom nevíš a v životě bys to do nich neřekla. Já teda mám takovou vzácnou vlastnost... čím jsem si prošel, takže to poznám, jako že je člověk vyjetej, že je člověk zmaštěnej z Emka nebo z čehokoliv jinýho, ale to je tím, že si tím člověk projde. Prostě když to ten člověk chce vyzkoušet, tak to vyzkouší a je k tomu jednoduše přístup. Jak říkám ta společnost je tím prošpikovaná a často potkávám lidi, kteří jsou vyjetý. Takže jak říkám, to bych musel žít v bublině anebo na Měsíci.“

- **Snažil by ses dnes někomu zabránit v užívání drog?**

„Tak určitě těm, co na to nemají povahu a silnou vůli. Ale to je těžký někomu něco zabránit, to ten člověk buď chce brát, nebo to prostě nechce brát... a svým dětem... to je jasný, ale těm se budu snažit vysvětlit, jak se věci mají a spíš jim to nastínit tak, že to je zajímavý, ale úplně nepotřebný, no. Spíš to nebudu brát tím způsobem, že to nesmíš dělat, ale spíš to nedělej, protože to nechceš dělat. To jako někomu něco zabránit to neexistuje, to nejde prostě, každý má svojí vůli, každý má svůj rozum. A když to prostě chce brát, tak to brát bude a nikdo mu v tom nezabrání, a to samý je i s tím, že když bude chtít skončit, tak to bude muset chtít on, nikdo jiný mu to... nějaký léčení nebo něco. To bys mu musela udělat lobotomii, aby přestal. Jinak to prostě nejde, to nejde, člověk si to musí uvědomit sám, že nechce fetovat, a že mu to spíš bere, než dává, ale jinak to nejde, jako aby si mu něčím... práškama něčím utlumila, tak mu dáváš jiný drogy, jako co to je za kravinu. Prostě ten člověk musí chtít sám. Tohle léčení mě nepřijde úplně normální... terapie a tyhle věci... jako chápu bavit se o tom, říkat jim ty zkušenosti, co se všem těm lidem stalo, zkusit jim to zhnusit, ale ten člověk, když to stejně bude chtít brát, tak vyleze z té léčebny a za tejdén ho potkáš zfetovanýho, protože to prostě brát chce.“

- **Jak vnímáš obecně vliv drogové závislosti v adolescenci na životě člověka?**

„Já si myslím, že jsem to už asi tak nějak shrnul... Jak říkám, ty mladý lidi jsou ovlivněný tímhle, co se kolem nás děje, dneska je to moderní fetovat. Ono to bylo i za nás, akorát se o tom tolik nemluvalo. Spousta těch děcek to dělá, protože chce podle mě zapadnout do tý party, kam se chce dostat, že jsou jako „cool“, aniž by si uvědomovali vůbec, co to může mít za následky. Já jsem si spočítal jedna a dvě, jestli vůbec jsem schopnej si říct ne, ale já jsem... jak bych ti to vysvětlil... já jsem jakoby člověk, který spíš všechno propočítává, jsem matematicky založený člověk a přemýšlím dopředu, takže já jsem si všechno probral, tak jako všechno pro a proti, a pak jsem si řekl, teď prostě zkusím... nezkusím. Takže jako ty mladý děcka... dneska je to těžký, to je výchovou, může to být výchovou, nemusí to být výchovou, ty děcka můžou žít v normální rodině s mámou a s tátou... všechno... ale může je ovlivnit okolí. Jo a jak říkám... dneska je to moderní. Hraju v kapele, potkávám mraky mladejch lidí... ehm... zfetovanejch na koncertech metalových, co dřív nikdy nebejvalo. Takže dneska je to prostě moderní, dneska je moderní kokain, na tom frčí mraky lidí... mraky lidí... a je to hlavně tou společností... pokřivenou trošku... dost... Takže jako nevím, co bych ti k tomu dál jako měl říct. Jak vnímám to, že berou drogy? No tak buď jsou blbý, snaží se zapadnout, nebo prostě experimentujou, no.“

Tabulky vypořádaných se témat

Příloha III. Analýza prvního rozhovoru

Lucie

Jaké specifické okolnosti ve tvém osobním životě/historii byly při užívání drog podstatné?

Přestup na střední školu - Z venkova do města	<i>...Tak pro mě to byl asi přestup ze základní školy na střední. Jednalo se u mě o velkou změnu...</i>
Změna prostředí nových kamarádů	<i>...protože jsem úplně změnila kolektiv lidí, se kterými jsem se stýkala...</i>
Starší kamarádi – prváci jsou nejmladší	<i>...nejednou jsem se začala stýkat s lidmi, který byli o něco starší než já...</i>
Vliv většiny	<i>...většina z nich už ty drogy brala, že jo...</i>
Fascinace	<i>...Pro mě to bylo hrozně fascinující a hrozně jsem chtěla být jakoby součástí toho, a to mě asi ovlivnilo nejvíc...</i>
Fascinace skupinou teenagerů a touha být jejich součástí	<i>...Dá se říct, že mě strhla změna přátel a změna školy, prostě změnil se kolektiv, ty lidi byli jiný, já jsem se snažila nějakým způsobem ne mezi ně zapadnout, ale být jejich součástí a k tomu tohle prostě patřilo a na druhou stranu mě to hrozně fascinovalo a chtěla jsem to prostě poznat a když člověk něco chce a jde si za tím, tak se mu to prostě splní...</i>
Fascinace zajímavostí „braní drog“ versus nezajímavost ostatních, co neberou drogy	<i>No a ty holky, se kterými jsem se bavila na základce, tak jsem pak úplně přestala, protože ty pro mě přestaly být zajímavý, takže jsem je nějakým způsobem ze svého tehdejšího života vyřadila, a naopak jsem se obklopovala lidmi, kteří, to brali... že jo... hm... takže ty pro mě byly zajímavý... Já, když jsem si třeba vybírala týpky... kluky... no tak ty, co nic nebrali, ty pro mě absolutně nebyly zajímavý, ty mě nezajímali, mě zajímali jenom ti, kteří prostě něco brali.</i>
Ztráta rodičovského dozoru	<i>a to, že jsem dojížděla dál od domova, takže jsem nebyla hlídána tolik.</i>
Pubertální potřeba revolty	<i>Další věc, která mě ovlivnila bylo to, že můj rodiče nás se ségrou, mým dvojčetem, hodně hlídali, protože já jsem nejmladší dítě a... hm... Myslím si, že ty děti, který byli nejvíc hlídány, tak ty mají taky velký sklon k tomu, takhle nějakým způsobem revoltovat, protože se tím snaží utéct od nějakých pravidel, který mají doma nastavený a tak.</i>
Rodina – abstinence	<i>„Naši s ničím takovým problém neměli, dá se říct, že to jsou defakto abstinenti</i>
Rodina – bratr a marihuana	<i>akorát můj starší bratr kouří marihuanu, ale s tím mám špatný vztah, nikdy jsme se moc nebavili, takže to rozhodně nebyl žádný můj příklad nebo vzor, já jsem se kamarádila úplně s jinou partou lidí, takže to, jak se on si žil život, šlo úplně mimo mě.</i>
Rodina: Šťastné dítě v chudé rodině	<i>„Dá se říct, že se považuju za šťastný dítě, který mělo skoro všechno, co si mohlo přát, ale v rámci možností jakoby chudší rodiny, protože naši měli pět dětí a nemohli si dovolit jet na dovolenou, nemohli si dovolit spoustu věcí, protože na to prostě neměli, uživit pět dětí není sranda, zvlášť když nejsou vyučeni, takže ty platy nemají úplně moc vysoký, ale můžu říct, že i tak jsem měla dětství hezký.</i>

Rodina: Hlídané dítě	<i>Akorát jak jsme byli poslední děti, ale to už jsem říkala, takový ty „vypiplaný“, tak nás ty rodiče strašně hlídali a často si mysleli, že v patnácti letech jsme ještě naprostý děti... vlastně i v osmnácti.</i>
Základní škola – hluboké zájmy a úspěchy v nich	<i>Co se týče základy, tak tam mě strašně bavila biologie a měla jsem ji vlastně i jako koníček, byla jsem takový amatérský biolog-ornitolog, to mě šíleně bavilo, ale vzhledem k tomu, že je to takový ne moc častý koníček, tak jsem za něj spíš sklízela posměch a nepochopení, takže jsem se za to spíš styděla a ve finále i kvůli tomu jsem se v tom dál ani nerozvíjela. Ale ve škole jsem se zúčastnila hromady olympiád, třeba biologický, chemický. V tý biologický jsem byla hodně dobrá, to jsem vlastně postoupila i do krajského kola dvakrát, kde jsem dvakrát po sobě vyhrála, jednou jsem byla na druhém místě, jednou i na prvním místě, což bylo super, ale na střední, jak jsem zmiňovala ten přechod na tu jinou školu a s tím jakoby tu jinou situaci, která mě k tomu dovedla, tak na střední už jsem na to „prděla“, už jsem se žádným koníčkům nevěnovala, přednost měli jiný věci. Ehm...</i>
První zkušenost s drogou – cigarety, alkohol: stud za opilost	<i>O přestávkách jsme vlastně kouřili cigára, že jo a o volných hodinách a po škole jsme chodili na pivo, protože v tom městě, kde jsem studovala byla jedna hospoda, kde nalívali nezletilým patnáctiletým, takže to nás samozřejmě lákalo, s tím, že pak se do toho přidala marihuana a zbytek. První tvrdší věc, kterou jsem vyzkoušela byly lysohlávky, ale to mě zase až tak moc neovlivnilo, nejvíc mě ovlivnil pervitin, protože mi po něm bylo hrozně dobře. Já jsem se do té doby jenom opíjela a tak... a já jsem se vždycky v tom opilým stavu buďto pozvracela nebo jsem si nic nepamatovala a dělala jsem kraviny, pak jsem se druhý den styděla za to, co jsem dělala.</i>
Pervitin	<i>U toho pervitinu to bylo ale úplně jiný, protože v tu chvíli jsem měla sama nad sebou kontrolu, věděla jsem, co dělám, byla jsem sebevědomá, bylo mi skvěle prostě a tenhle stav mi tak naprosto vyhovoval, že mě to začalo úplně šíleně bavit i za cenu těch dojezdů. U toho záleželo, kolik jsem si toho dávala, na tom množství, když jsem si dala trochu, tak ten dojezd nebyl prakticky ani pocítovatelný, ale když jsem jela tak tři, čtyři dny, tak pak jsem byla další dva dny... jakože v háji, no...</i>
Ostatní drogy	<i>...A jak jsem vyzkoušela ten pervitin, tak pak už jsem se nebála ničeho, zkoušela jsem všechno možný, vyzkoušela jsem extáze v tabletách, MDMA, kokain, po tom mi bylo dobře, ale pořád jakoby, jak jsem zjistila, že nejvíc tady z toho mi fakt dává ten pervitin, tak mi ostatní drogy nepřípadaly tak dobrý, šla jsem vyloženě hlavně po tom pervitinu, s tím, že mi kokain skoro nic nedělal, oni to tak totiž mívají tyhle lidi... Hm... Dál jsem zkoušela syntetický opiáty, různé léky jsme sháněli z nemocnice třeba lexauriny, diazepamy a spoustu dalších. I jsem teda vyzkoušela makovinu, což je něco jako herák, je to prostě výtažek z těch makovic, ale potom mi bylo hrozně špatně, zvracela jsem, a to mi za to nestálo, pak mi potom bylo špatně asi tři dny. Nebo jako mně bylo dobře, ale pořád jsem zvracela a prostě jsem si řekla, že tohle teda ne. Extázi jsem brala taky poměrně pravidelně, protože skoro každý víkend jsem jezdila na různé technoparty a tam se tyhle drogy jely dost...</i>
Snadná dostupnost drogy	<i>...takže jsem neměla ani problém je sehnat, protože tam je to jenom o tom, že každou chvíli za mnou někdo chodil, jestli něco nechci... Jinak jsem si sháněla od kamarádů, a pak mě hodně ovlivnilo, že</i>

	<i>jsem v osmnácti letech potkala staršího přítele, který tady k tomu měl strašně snadný přístup a přes něj jsem se vlastně dostala k většině drogám, který jsem kdy zkusila...</i>
Pravidelné užívání drog a následné dojezdy	<i>...Převážně jsem ze začátku brala víkendově, ale občas jsem ujela i v týdnu, což se potom stávalo pravidelně, s tím, že ve čtvrtek jsem začala a v neděli jsem skončila, ale člověk je po tom prostě pondělí, úterý ještě úplně v „hajzlu“ z toho, ve středu se jakžtakž vzpomíná, nají se, ale ve čtvrtek už jede nanovo. Takže přes ten týden jsem se spíš vzpomínávala z toho víkendového tahu...</i>
Zábavnější způsob života	<i>...mě to vlastně bavilo a já jsem na tom neviděla úplně nic špatného, prostě jsem tím žila, no...</i>
Závislost-vlastní pohled na nejnebezpečnější drogy	<i>...co se týče závislosti jako takový, několikaletý a dlouhodobý, tak na to je asi nejhorší pervitin, protože tam je silná psychická závislost, že jo, to víme všichni. Ale pak, co se týče nějakého rizika dávkování a tak, tak jsou hodně nebezpečný extáze a určitě herák, toho se dá hodně snadno a rychle předávkovat. A nejničivější je podle mě závislost na heroinu a s tím já mám jenom jednorázovou zkušenost, takže nevím...</i>
Závislost-ztráta kontroly na pervitinu	<i>...Ale mě osobně nejvíce oslovil pervitin, protože ten byl z hlediska toho, když se na to teď kouknu zpětně, tak pro mě asi představoval největší nebezpečí, protože nad tím jsem asi nejvíc ztrácela kontrolu...</i>
Nejhorší zážitek na drogách	<i>...A jednou jsem měla hodně špatný zážitek, to bylo na extázi, kdy jsem snědla asi 3 na technoparty, a pak po tý třetí už jsem si vůbec nic nepamatovala. A můj tehdejší přítel mě našel někde na nějakém gauči, kde jsem se prej válela po nějakých týpkách, který mě osahávali prostě a já jsem o sobě vůbec nevěděla, on mě tam takhle našel. A druhý den jsem si vůbec nic nepamatovala...</i>
Uvědomění si předávkování	<i>...Takže jsem si chvilku říkala, že tohle už je moc a už to nechci v životě zažít...</i>
Rodiče-nesmíření s tím, znát pravdu	<i>...Myslím si, že o tom věděli, ale nic mi nikdy neřekli, jenom něco tušili, protože jim to muselo být jasné, protože já jsem po nocích nespala... hm... ten dojezd na mě byl taky určitě poznat si myslím...</i>
Rodiče-uvědomění a nabídnutí pomoci	<i>...jednou u mě máma našla trávu a jednou taky pervitin, ale snažila jsem se bránit a lhát, že to není moje, což mi ona nejspíš samozřejmě nevěřila, ale když u mě našla tenkrát ten pervitin, tak mi nabídla pomoc, že kdykoliv budu potřebovat, tak mi pomůže, ale to bylo všechno a už jsme se k tomu nijak nevrátili...</i>
Rodiče-zákazy	<i>...Problém jsem s nima měla jen skrze to, že mě nikam nechtěli pouštět, abych si mohla sehnat, protože jak už jsem říkala, byla jsem hrozně od nich hlídaná, takže největší problém byl v tom, aby mě pustili...</i>
Nepředstavitelná touha po droze	<i>...abych mohla jet třeba na to techno, abych mohla jít támhle za těma kámošema si dát a tak, ale ve finále člověk, když chce, tak si to vždycky nějak zařídí a vždycky mi to nějakým způsobem procházelo...</i>
Škola-zhoršení prospěchu	<i>...na základce jsem měla samé jedničky, nikdy jsem neměla dvojku, ale to bylo tím, že tam bylo jednoduchý učivo, jak jsem nastoupila na střední, tak to učivo začalo být složitější a mně došlo, že bez učení, bez každodenního učení už ty jedničky mít nebudu a jelikož už jsem trávila svůj volný čas jinak, prostě jsem bažila po něčem jiném, tak jsem úplně na to učení „dlabala“ a neučila jsem se a určitě se mi známky zhoršily...</i>

Škola-téměř pravidelná docházka	<i>...do školy jsem chodila jakžtakž pravidelně, za školu jsem zašla občas. Neměla jsem nějakým způsobem velký problémy s docházkou, tady v tom jsem byla poctivý člověk, dá se říct. Samozřejmě jsem hákovala, ale nebylo to nějak markantní...</i>
Zanedbávání brigády	<i>Horší to bylo spíš na brigádě, tam jsem nechodila úplně pravidelně, já jsem začala chodit na brigády hnedka v patnácti letech, protože naši neměli moc peněz, aby nám dávali kapesný a já ty peníze prostě pak potřebovala na jiný věci, že jo. No a tam se mi prostě stávalo, že jsem nepřišla, chodila jsem tam hlavně o víkendech a ty víkendy jsem mívala kritický, takže se často stalo, že jsem prostě do té práce vůbec nešla, že jsem se omluvila s nějakou kravinou, ale nešla jsem tam právě kvůli tomu, že třeba předchozí den jsme jeli na techno a zůstávali jsme tam i další den, nebo, že jsem prostě nebyla schopná tam jít. No a pak, když se to stalo už poněkoličkáty, tak začaly být takový opatrný, ale nějak se v tom jako nehrabali, pořád jsem byla brigádník, kterej je zas až tolik nezajímal, ale to, že jsem občas nepřišla, tak asi mě měli už za nespolehlivýho člověka.“</i>
Konec s užíváním drog – nový a lepší přítel	<i>...Myslím si, že jsem přestala hlavně kvůli tomu, že jsem se rozešla s přítelem, který mě s sebou hodně stahoval. Záhy jsem to dala dohromady s někým, kdo vlastně s drogama měl jenom takovou okrajovou zkušenost, spíš se toho bál, takže tady ten člověk mě s sebou ani nemohl stahovat...</i>
Konec s užíváním drog – nástup do zaměstnání	<i>...A taky pro mě bylo stěžejní vlastně nástup do zaměstnání, kdy už se s tím nesla určitá zodpovědnost, protože do práce člověk musí chodit pravidelně, že jo, odpočatý a nějakým způsobem tam fungovat v kolektivu. Předtím se nedalo říct, že v nějakém kolektivu funguju...</i>
Strategie proti droze-náhrada volného času sportem	<i>...Takže s tou zodpovědností přišlo zároveň i to, že už to vlastně nechci ve svém životě a snažila jsem se najít nějakou náhradu, jak ten volný čas prostě zabít, no. Takže jsem začala hodně sportovat, hodně to pro mě znamená, hrozně ráda běhám, posiluju, hlavně s váhou vlastního těla...</i>
Konec s užíváním drog-setkávání se se správnými lidmi	<i>...ráda se setkávám s přáteli, ale ty už si spíš vybírám, když to takhle řeknu. Snažím se stýkat jenom s určitýma lidma, se kterýma je mi dobře, který jsou schopni mě nějakým způsobem obohatit a který mě nestahou se sebou...</i>
Dnešní stav-téměř abstinentka a nekuřačka	<i>...Už je to 5 let, co jsem čistá s tím, že ale příležitostně piju alkohol, teda jestli se tomu tak dá říkat, třeba jednou do měsíce si dám dvě skleničky vína a kouřit jsem přestala úplně...</i>

- **Jak ovlivnila tato tvoje zkušenost v adolescenci tvoji současnou dospělost?**

Kognitivní hodnocení-výčitky: zhoršení prospěchu a podřadná profesní kariéra	<i>...No občas si vyčítám, že kdybych se třeba líp učila, kdybych na to tenkrát nedlabala a kdybych měla nějakou lepší motivaci, tak bych třeba nemusela skončit jako zdravotní sestra, ale mohla bych dělat tamhle třeba lékaře nebo v nějakém výzkumném ústavu. Prostě nějakou práci, která by byla finančně jednak líp oceněná a jednak by byla mnohem odbornější než to, co dělám teď'...</i>
--	---

Emotivní hodnocení – Super zážitky versus velmi negativní zážitky	<i>...a co se týče těch drog, tak na jednu stranu mi to hodně dalo, ale i hodně vzalo, dalo mi to zážitky, na které nikdy v životě nezapomenu, který byly super, ale taky mi to dalo zážitky, na které bych nejradši zapomněla a který bych nejradši smazala nebo bych se tam vrátila a snažila bych se to napravit, občas nad tím právě takhle přemýšlím, vracím se k tomu, protože tyhle ty věci ještě třeba nemám v sobě úplně dořešené. A to si myslím, že mě trochu užírá, no. Že se de facto stydím za to, co jsem dělala.</i>
Emotivní hodnocení- stud za ostudu	<i>...Třeba ta scénka, jak u mě máma našla to piko, tak to bylo vyloženě trapný, já byla strašně sjetá, takovýhle lampy a ona u mě zrovna našla pytel, takže jí to muselo být jasný... To je prostě okamžik, který bych nejradši vymazala, protože to bylo fakt trapný, lituju toho a strašně se stydím... fakt strašně. Nebo třeba to, že jsme z jedné akce ujížděli totálně sjetý „fízlům“, který nás pak chytli a kvůli tomu jsme byli na výslechu... a takovýhle „průsery“ prostě, hroty s kriminálkou a tak, no...</i>
Emotivní hodnocení- Lítost a naštvanost	<i>No, ale to se se mnou potáhne do konce života, sama se sebou budu do konce života, takže to mě na tom štve... no... že těch věcí, kterých jsem na tom dělala teď prostě lituju, no...</i>
Kognitivní hodnocení – posílení osobnosti	<i>...to bylo takový šílený období mého života, který mi přineslo hodně špatných zážitků, často byly až stresující a traumatický, který bych už v životě nechtěla znovu zažít a lituju, že jsem je vlastně zažila. Ale na druhou stranu si myslím, že mě to docela zocelilo...</i>

Jak vnímáš obecně vliv drogové závislosti v adolescenci na životě člověka?

Popis adolescence – období, ve kterém jde o celou budoucnost člověka	<i>...Myslím si, že ten vliv je markantní, protože v období adolescence se tomu dospívajícímu formuje nějakým způsobem osobnost... nějakým způsobem se rozhoduje o celém jeho životě. V období adolescence člověk jde na střední školu, maturuje, volí si, na kterou vysokou školu půjde studovat... ehm... volí si vlastně svoje celoživotní zaměření a je to období, kdy by se měl rozhodovat sám o sobě...</i>
Popis adolescence – problém se zařazením do světa dospělých – stres	<i>A ono na jednu stranu, je to hodně stresující období, kdy se člověk hledá nějakým způsobem, už není dítě, ale zároveň ještě není ani dospělý. Takže on nepatří de facto nikam, a to člověka taky hodně ovlivní, protože neví, kam patří.</i>
Popis adolescence- snaha zapadnout, někam patřit	<i>...A když se do toho přimíchá tohle, tak si myslím, že ten člověk potom nedosáhne toho, čeho chtěl. Takže se snaží zapadnout nějakým způsobem. A někdy se snaží zapadnout takhle špatně... špatným směrem...</i>
Ztráta motivace	<i>...ten vliv je tam podle mě takový, že člověk ztratí motivaci do nějakýho normálního života...</i>
Ztráta motivace daná špatnými kontakty	<i>...jde třeba v patnácti na střední školu s tím, že bude doktor, ale potom ho někdo začne stahovat a on nějakým způsobem začne blbnout, školu nedodělá, protože tam nechodí, neučí se a skončí jako zedník někde... ehm... s nulovým vzděláním a s nulovou motivací na tom cokoliiv změnit...</i>

Ztráta motivace – neschopnost něco změnit s pozdějším věku	...kdo by chtěl v pětadvaceti letech jít znova na vejšku. Spousta lidí už na to prostě nemá a jak přičichnou k penězům, tak prostě už zůstávají v práci, že jo...
--	---

Příloha IV. Analýza druhého rozhovoru

Petr

- Jaké specifické události byli v tvém osobním životě/historii při užívání drog podstatné?

Rodina-alkohol u jednoho z rodičů	...Takže moje rodina nebyla tak úplně úplná. Když jsem byl malej, tak byla, ale táta chlastal... ehm... chlastal hodně. A chlastal proto, že jeho otce vlastně zavřeli komunisti... a on tam umřel. Táta to nějak neunesl, takže prostě z toho lil. Takže moje rodina byla taková polovičatá, táta na nás dost házel „kakač“ ...
Rodina-starost o dítě pouze od matky	...tak se máma s tátou rozvedli... samozřejmě, že jo. Takže pak jsem žil s mámou, táta tam nějaký čas bydlel, a pak začal bydlet na chatě...
Dětství-dítě vyrůstá v přírodě	...Dětství bylo fajn, bych řek. Já jsem celej život vyrůstal na tej zahradě, sice jsem byl městskej, ale z osmdesáti procent jsem vyrůstal v lese a na louce...
Parta-nový koníček, poznání nových starších kamarádů užívajících drogy a experimentování	...K drogám jsem se dostal asi tím způsobem, že jsem začal hodně jezdit na skejtu. V tej komunitě se tak nějak trochu hodně hulilo... ...to vlastně začalo spíš tou partou, protože já jsem se vlastně bavil se staršími klukama. Mně bylo zhruba asi jedenáct a jim bylo sedmnáct, osmnáct...
Proces rozvoje užívání drog: Parta – zvědavost	...tím hlavním důvodem byli kamarádi a jako zvědavost, samozřejmě...
Parta – touha zapadnout (vyrovnat se)	V tej komunitě se tak nějak trochu hodně hulilo... Takže jsme začali hulit a chlastat, klasická pařba. A tak nějak to postupně přerostlo v experimentování s tvrdšíma drogama... ...Já jsem se jim chtěl jen nějakým způsobem vyrovnat...
Proces vývoje užívání drog: První zkušenost s drogou – cigarety, alkohol	...takže jsem začal kouřit marihuanu s nima a pít alkohol. Cigára jsem teda jako moc nekouřil... ...A vlastně začal jsem tím hulením, alkoholem...
Drogy – pozitivní hodnocení – zastávání se drog, zábavný způsob ži	...Na tom nic extrémně špatnýho nebylo, kor ze začátku. Prostě mi na tom nepřipadalo nic tak strašnýho. Nic tak hroznýho... ...No a Já jsem se prostě vyloženě tím bavil. A bavil jsem se tím často, teda často... furt jsme někam jezdili...
Proces vývoje užívání drog – rozšíření na	jinak jsme brali prostě všechno, no... pervitin, kokain, speed, LSD, MDMA, éter jsme čuchali, hromadu ketaminu, chodili jsme jak čápi z toho a prostě všechno možný, co tě jen napadne,

zkušenost se všemi dostupnými drogami	<i>samozřejmě houbičky. No a hromadu věcí, co prostě vůbec existuje a k čemu jsme měli nějaký přístup, k čemu jsme se dostali. Tak to všechno jsme vyzkoušeli. No... prostě, co bylo k sehnání, tak to jsme otestovali. Strašnou hromadu tablet, to jsem byl schopný sežrat klidně devět za večer.</i>
Drogy – pozitivní hodnocení – Alkohol jako společensky tolerovaná droga	<i>alkohol je společenská droga, je to vlastně v dnešní společnosti naprosto normální, že ho ta společnost tak bere. Takže u nás je spíš nenormální nechlastat. Takže jsme prostě chlastali, no.</i>
Hodnocení účinku drog – Marihuana- měnící se psychika a otupování mozku	<i>už po deseti, patnácti letech hulení, jsem z toho měl poměrně schízny. Protože když člověk hulí hodně, tak to tomu člověku mění psychiku, docela dost bych řekl. Trošku to ten mozek prostě otupuje. A já jsem z toho měl prostě depky potom, no.</i>
Drogy – Hodnocení účinku drog: Heroin-stavy euforie versus stavy po jejím skončení	<i>až to vlastně skončilo heroinem, ale to jsme si dávali fakt jen párkrát, ale úplně vím, proč jsou na tom ty lidi závislí, to je prostě super věc... fakt těžká zvěř, akorát to teda není úplně společenská droga, a pak se z toho člověk akorát „pokadí a počůrá“ když to potom skončí... a to už teda není úplně společenský. Ale ty stavy jsou na tom dost, jak bych to řekl, prostě zajímavý. Ale úplně vím, proč jsou na tom ty lidi závislí, to je prostě úplně brutální opiat z hrubýho zrna, ale s takovýma euforickýma stavama, že to je prostě masakr... prostě vím, proč na tom jsou závislí hlavně ty slabší osobnosti teda.</i>
Drogy – hodnocení: Snadná dostupnost	<i>...oni jsou ty drogy vůbec jako hrozně snadno dostupný, že jo. Takže hlavně teda marihuana, kterou jsem potom i pěstoval, takže jsem s tím kšeftoval a dá se to potom vyměnit úplně za cokoliv. Je to prostě komunita...</i>
Drogy – negativní hodnocení: Špatný zážitky na drogách	<i>...Jako třeba i bylo spoustu špatných tripů, že jo. Třeba když jsem „sežral“ čtyři tripy na czechtekku a našli mě s pěnou u pusy a nepamatoval jsem si den a noc, tak to беру jako docela divnej zážitek. Takový jako horší tripy bejvaly vždycky, hlavně když tam špatný lidi kolem sebe máš, tak máš prostě divný stavy, že jo. Ale nebylo to rozhodně jako dnešní mládeže, že si volají sanitky, mý kamarádi svoje špičky uměli kontrolovat...</i>
Proces vývoje užívání drog: Pravidelné užívání	<i>Začalo to samozřejmě víkendově. No potom to občas jako přišlo přes týden, takže já jsem ty abstáky ani tolik jako nemíval, no.</i>
Rodina: Matka-odmítnutí pomoci, potřeba revolty adolescenta	<i>...a potom se to vlastně dozvěděla máma, takže mi chtěla pomoci. Já jsem prostě nechtěl, takže jsme měli docela jako špatný vztah, no prostě jsme se dost hádali a tak. A když jsem byl třeba zhoubovanej, tak jsem třeba čuměl dvě hodiny do lednice, tak mi nadávala, že jsem zase fetoval a tak. No, to já jsem si moc nebral... klasika, no... prostě puberták. Máma byla prostě úplně pitomá a já jsem byl prostě ten nejlepší, že jo...</i>
Rodina: Matka-tolerantní vůči marihuaně, odpor k alkoholu a tvrdým drogám	<i>...No Ale naopak moje máma je velice chytrá žena, je to vysokoškolačka a vzhledem k tátovi, jak věděla prostě, že chlast je úplný zlo, tak to hulení tak nějak víceméně brala, když bylo teda v určitý míře, ale ty drogy byly horší. Ale to hulení prostě brala. Jako že je to lepší, než kdybych chodil domů denně vylítej, což viděla u mýho otce...</i>

Škola-časté chybení ve škole	<i>...No pak začali problémy ve škole, protože jsem tam prostě sem tam nedorazil, pak už spíš vůbec, takže strašný „průser“ v té době...</i>
Proces vývoje užívání drog: Škola-následné polepšení a dostudování	<i>...ale nakonec jsem se dal do kupy, dokonce jsem se pak dostal i na vejšku, kterou jsem úspěšně dostudoval a teď jsem spolumajitelem jedny velké firmy...</i>
Proces vývoje užívání drog: Omezení pravidelného užívání drog	<i>...Takže jsem pak ty drogy u konce střední hodně omezil, ale stejně jsem si sem tam o víkendu dal, ale už ne v takové míře...</i>
Proces vývoje užívání drog: Proces ukončení užívání drog a alkoholu	<i>...No a definitivně jsem s tvrdýma drogama přestal před patnácti lety, s hulením zhruba tak před 10 lety a u chlastu tak osm...</i>
Hodnocení drog: Kritika společenské tolerance vůči alkoholu	<i>...Ten chlast je spíš tvrdá droga než měkká, prostě chlast považuju za největší svinstvo, je to společensky tolerovaný, je to na každém rohu, každá reklama. A u nás v Čechách je spíš to, že nepiješ nenormální. Já to prostě neuznávám. Právě všichni se mě ptají: Proč jako nepiješ, ty řídíš? Ne, já prostě nechci. Tak jsi nemocný? Ne, já prostě nechci. Tak jsi abstinent, ty jsi byl na léčení? Ne nebyl. Tak proč nepiješ? No, protože prostě nechci. Tak seš divnej? No, asi jo. Takže asi takhle, takhle to prostě funguje v Čechách...</i>

Jak ovlivnila tahle tvoje zkušenost v adolescenci tvoji současnou dospělost?

Získání vědomí vlastních hranic	<i>...Já bych řekl, že hodně, člověk hodně rychle dospěje díky tomu a nabere hodně velký zkušenosti. Takže si myslím, že mě to ovlivnilo dost. Protože jsem si uvědomil, kde mám jaký hranice, co bylo moje tělo všechno schopný snést...</i>
Pozitivní i negativní zkušenosti	<i>...takže to beru jako takový plusový body, ale mělo to právě spoustu negativních zážitků... ...No a jak říkám byly hodně špatný tripy, ale když si vybereš správný lidi, správnou společnost, se kterou se cítíš dobře, tak to nikdy nebylo nic špatného, všechno právě záleží na tom dobrém kolektivu a když ten kolektiv je opravdu dobrý, tak když bereš například halucinogeny, tak ty halucinace jsou dobrý prostě... ehm... a hlavně zvladatelný. Já jsem si prostě ty stavy chtěl užít, uvolnit se, odpoutat se od té reality a zažít jakoby nový zážitky, jako říkám byli špatný tripy, že to bylo nepříjemný, hnusný, ale to je bohužel lidská vlastnost, že ty špatný věci mozek vytěsni, takže já si na to úplně moc nepamatuju...</i>
Konec s užíváním drog-pohled na ostatní, co užívají drogy	<i>...že jsem viděl ty lidi kolem sebe odpadat. Viděl jsem okolo sebe lidi, kteří do toho padaly...</i>
Konec s užíváním drog-partnerský vztah	<i>...potom vlastně kdybych nepotkal svoji současnou ženu... ehm... no... Já jsem se prostě hrozně zamiloval. Ona mě nechtěla, protože jsem ještě bral, sice ne už tak jako dřív, ale</i>

	<i>bral. Ale já jsem jí prostě chtěl a musel jsem jí mít. Takže jsem je brát přestal, stejně jsem chtěl přestat už dávno, takže to byl další důvod jakoby. Já jsem jí teda taky nebyl úplně lhostejný, ale nechala mě v tom ještě vymáchat, takže asi po půl roce, co jsem byl už opravdu čistý jsme to dali oficiálně dohromady. Ted' jsme spolu, máme spolu dvě krásný a zdravý děti, velkej barák a jsme šťastný...</i>
V drogově tolerantní společnosti nic nemůže zabránit v rozvoji užívání drog	<i>...to bych musel žít na Měsíci asi. Protože tahle společnost je tím prošpikovaná, to ať chceš nebo nechceš. Myslím si, že máš kolem sebe lidi, kteří fetují a ani o tom nevíš a v životě bys to do nich neřekla. Já teda mám takovou vzácnou vlastnost... čím jsem si prošel, takže to poznám, jako že je člověk vyjetej, že je člověk zmaštěnej z Emka nebo z čehokoliv jinýho, ale to je tím, že si tím člověk projde. Prostě když to ten člověk chce vyzkoušet, tak to vyzkouší a je k tomu jednoduše přístup. Jak říkám ta společnost je tím prošpikovaná a často potkávám lidi, kteří jsou vyjetý. Takže jak říkám, to bych musel žít v bublině anebo na Měsíci...</i>
Zbytečnost drogy: je to zajímavý, ale nepotřebný	<i>...určitě těm, co na to nemají povahu a silnou vůli. Ale to je těžký někomu něco zabránit, to ten člověk buď chce brát, nebo to prostě nechce brát... a svým dětem... to je jasný, ale těm se budu snažit vysvětlit, jak se věci mají a spíš jim to nastínit tak, že to je zajímavý, ale úplně nepotřebný, no...</i>
Zabránit někomu v užívání drog? Nezakazovat, ale vysvětlit	<i>...Spíš to nebudu brát tím způsobem, že to nesmíš dělat, ale spíš to nedělej, protože to nechceš dělat...</i>
Zabránit někomu v užívání drog? Význam vlastní vůle člověka	<i>... To jako někomu něco zabránit to neexistuje, to nejde prostě, každý má svojí vůli, každý má svůj rozum. A když to prostě chce brát, tak to brát bude a nikdo mu v tom nezabrání, a to samý je i s tím, že když bude chtít skončit, tak to bude muset chtít on, nikdo jiný mu to... nějaký léčení nebo něco. To bys mu musela udělat lobotomii, aby přestal. Jinak to prostě nejde, to nejde, člověk si to musí uvědomit sám, že nechce fetovat, a že mu to spíš bere, než dává, ale jinak to nejde, jako aby si mu něčím... práškama něčím utlumila, tak mu dáváš jiný drogy, jako co to je za kravinu. Prostě ten člověk musí chtít sám. Tohle léčení mě nepřijde úplně normální... terapie a tyhle věci... jako chápu bavit se o tom, říkat jim ty zkušenosti, co se všem těm lidem stalo, zkusit jim to zhnusit, ale ten člověk, když to stejně bude chtít brát, tak vyleze z tý léčebny a za tejdén ho potkáš zfetovanýho, protože to prostě brát chce...</i>

Vnímáš obecně vliv drogové závislosti v adolescenci na životě člověka?

Dnes je fetovat moderní	<i>...ty mladý lidi jsou ovlivněný tímhle, co se kolem nás děje, dneska je to moderní fetovat... ...Hraju v kapele, potkávám mraky mladejch lidí... ehm... zfetovanejch na koncertech metalových, co dřív nikdy nebejvalo. Takže dneska je to prostě moderní, dneska je moderní kokain,</i>
-------------------------	---

	<i>na tom frčí mraky lidí... mraky lidí... a je to hlavně tou společností... pokřivenou trošku... dost...</i>
Dříve se také fetovalo	<i>...Ono to bylo i za nás, akorát se o tom tolik nemluvílo...</i>
Snaha začlenit se do skupiny mladých, a neuvědomování si následků	<i>...Spousta těch děcek to dělá, protože chce podle mě zapadnout do té party, kam se chce dostat, že jsou jako „cool“, aniž by si uvědomovali vůbec, co to může mít za následky...</i>
Význam vlastní vůle – být schopný říct NE	<i>... Já jsem si spočítal jedna a dvě, jestli vůbec jsem schopnej si říct ne... já jsem jakoby člověk, který spíš všechno propočítává, jsem matematicky založenej člověk a přemýšlím dopředu, takže já jsem si všechno probral, tak jako všechno pro a proti, a pak jsem si řekl, teď prostě zkusím... nezkusím...</i>
Relativnost vlivu výchovy, vliv okolí	<i>...dneska je to těžký, to je výchovou, může to být výchovou, nemusí to být výchovou, ty děcka můžou žít v normální rodině s mámou a s tátou... všechno... ale může je ovlivnit okolí...</i>
Současné vnímání drog u dětí-hloupé děti, snaha zapadnout, experimentování	<i>...Jak vnímám to, že berou drogy? No tak buď jsou blbý, snaží se zapadnout, nebo prostě experimentujou, no...</i>

Abstrakt

VOPÁLENSKÁ, M. *Zpětná reflexe dospělých lidí na vliv drog v období jejich vlastní adolescence* České Budějovice 2021. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Teologická fakulta. Katedra pedagogiky. Vedoucí práce L. Muchová.

Klíčová slova: drogy, adolescence, děti, dospělí, návykové látky, závislost, prevence, vrstevníci, užívání drog

Bakalářská práce se zabývá zpětným pohledem dospělých lidí na vliv drog v období jejich vlastní adolescence. Teoretická část blíže popisuje období dospívání, dělení drog, příčiny užívání drog a možnou prevenci. Také se zabývá tím, jakou roli v období dospívání u užívání drog hrají vrstevníci a touha zapadnout mezi ostatní.

Výzkumná část je zpracována pomocí kvalitativní metodologie, která vychází ze dvou hloubkových rozhovorů s respondenty, kteří drogy v adolescenci užívali, ale dokázali své závislosti v pozdějším věku odolat. Zkoumala jsem především jaké specifické okolnosti byly při užívání drog podstatné, následně i to, co je donutilo s užíváním přestat a jak je to ovlivnilo do současného života. Analýza dat je provedena interpretativní fenomenologickou analýzou.

Abstract

Back reflection of adults on the effects of drugs during their own adolescence

Key words: drugs, adolescence, children, adults, addictive substance, addiction, prophylaxis, peer, taking a drug

This bachelor thesis deals with the retrospective view of adults on the effects of drugs during their own adolescence. The theoretical part describes in more detail the period of adolescence, drug division, causes of drugs using and possible prevention. It also deals with the role of adolescence with using drugs and the desire to fit in with the others.

The research part is processed using a qualitative methodology, which is based on two in-depth interviews with respondents who used drugs in adolescence but were able to resist their addictions at a later age. I mainly researched what specific circumstances were important in drug use, and subsequently what forced them to stop using them and how it affected them into their current lives. Data analysis is performed by interpretive phenomenological analysis.